

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการ
การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง
สารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมือง
ในชุมชนภาคตะวันออก

กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล
(งบประมาณแผ่นดิน)
ประจำปีงบประมาณ 2559

รหัสโครงการ 220941
สัญญาเลขที่ 17/2559

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการ
การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง
สารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมือง
ในชุมชนภาคตะวันออก

กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เลขที่สัญญา 17/2559

Acknowledgement

This work was financially supported by the Research Grant of Burapha University through National Research Council of Thailand (Grant no. 17/2559)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

ข้าพเจ้า ผศ. กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์ ได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยจากมหาวิทยาลัยบูรพา ประเภทงบประมาณเงินรายได้ จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการวิจัยเรื่อง (ภาษาไทย) “การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก”

(ภาษาอังกฤษ) “Constructing a Curriculum in Training for Bridging between the Gap of Digital Divide in Communities in the Eastern Region of Thailand”

รหัสโครงการ 220941 /สัญญาเลขที่ 17/2559 ได้รับงบประมาณรวมทั้งสิ้น 548,000 บาท (ห้าแสนสี่หมื่นแปดพันบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี 5 เดือน (ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง 30 มกราคม พ.ศ. 2560)

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมือง เกิดจากฐานความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจจนทำให้บุคคลในสังคมเกิดความแปลกแยกจนเป็นการกีดกันทางการเมือง (Exclusion) ต่อมาบริบททางสังคมได้เปลี่ยนไปที่เกิดจากเทคโนโลยีจนทำให้ปัญหาการกีดกันซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล จนสังคมล่มสลายดังที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ สามารถนำบทบาทเทคโนโลยีใหม่มาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกได้ โดยเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อใหม่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้งานสื่อใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยจะทำให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล (Digital Inclusion) โดยการเพิ่มความระมัดระวังในการสื่อสาร การมีความรู้และการมีความสามารถใช้สื่อใหม่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ จากการทดลองใช้หลักสูตร “การฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก” ครั้งนี้ ทำให้มีความมั่นใจได้ว่าด้วยเนื้อหาและเวลาที่กำหนดไว้จะเป็นพื้นฐานการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ที่ค่านัยค่าทางสถิติ .000

Output/Outcome

1. ได้คู่มือหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เป็นที่ยอมรับอย่างดีจากผู้เข้าอบรม
2. ผลการอบรมสามารถลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก จากการประเมินผลก่อนและหลังการอบรมผู้เข้าอบรมยอมรับว่าต้องมีความระมัดระวังในการสื่อสาร อันเป็นการสร้างความเป็นมิตรต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการจับตอบรมตามหลักสูตรนี้ เมื่อมีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง จะสามารถลดช่องว่างการกีดกันทางการเมือง (Exclusion) ได้
2. ขยายบริการโครงข่ายอินเทอร์เน็ตจากภาครัฐให้กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ อันเป็นการส่งเสริมการลดช่องว่างของความคิดเห็นทางการเมือง และก่อให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล (Digital Inclusion) อันนำไปสู่การร่วมกันทางการเมือง (Political Inclusion) ได้

บทคัดย่อ

กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์. (2560). *การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก*. ชลบุรี: ภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมือง เกิดจากฐานความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจจนทำให้บุคคลในสังคมเกิดความแปลกแยกจนเป็นการกีดกันทางการเมือง (Exclusion) ต่อมาบริบททางสังคมได้เปลี่ยนไปจากเทคโนโลยีใหม่จนทำให้ปัญหาการกีดกันซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล จนสังคมล่มสลายดังที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ สามารถนำบทบาทเทคโนโลยีใหม่มาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกได้ โดยเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อใหม่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้งานสื่อใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การร่วมกันทางดิจิทัล (Digital Inclusion) เกิดมีขึ้นได้จากการเพิ่มความระมัดระวังในการสื่อสาร การมีความรู้และการมีความสามารถใช้สื่อใหม่ จากการศึกษาหลักสูตร “การฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ และความรู้อิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก” ครั้งนี้ ทำให้มีความมั่นใจได้ว่าด้วยเนื้อหาและเวลาที่กำหนดไว้จะเป็นพื้นฐานการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติ .000

Kusalawat Kongpradit. (2017). *Constructing a Curriculum in Training for Bridging between the Gap of Digital Divide in Communities in the Eastern Region of Thailand*. Chon Buri: Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University.

Political digital divide was based on the economical difference - causes exclusion in communities. The problems became more complex as social context has been changed by new technologies. They had evidentially brought to social collapse. However, the existing of ICT infrastructure and social and economic capital can lead to use new technologies to bridge the political digital divide in Thai Eastern communities. Particularly, new media literacy is important for the efficiency of the new technology usage. Digital inclusion can be developed from communication carefulness, and knowledge and application of new technology. From experimenting in “the Curriculum in Training for Bridging between the Gap of Digital Divide in Communities in the Eastern Region of Thailand”, the confidence of content and period of time can surely solve the social conflicts and social divide by the statistical significance at .000.

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
Acknowledgement.....	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	ค
บทคัดย่อ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	3
ทฤษฎี และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย.....	5
2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
3 การดำเนินวิจัย.....	18
4 ผลการวิจัย.....	21
หลักสูตรที่ได้.....	21
ผลการประเมินก่อนการอบรม และหลังการอบรม.....	21
ผลการฝึกอบรม.....	37
สรุปผลสรุปการจัดฝึกอบรมหลักสูตร.....	41
คู่มือการใช้หลักสูตร.....	46
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
รายงานสรุปการเงิน.....	51
บรรณานุกรม.....	52

สารบัญตาราง

ตารางที่

1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมโดยรวมและรายประเด็น.....	22
2 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น.....	23
3 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 1 โดยรวมและรายประเด็น.....	24
4 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 1.....	25
5 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 2 โดยรวมและรายประเด็น.....	26
6 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 2.....	27
7 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 3 โดยรวมและรายประเด็น.....	29
8 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 3.....	30
9 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 4 โดยรวมและรายประเด็น.....	32
10 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 4.....	33
11 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 5 โดยรวมและรายประเด็น.....	35
12 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 5.....	36

สารบัญภาพ

ภาพที่

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 กรอบแนวคิดกระบวนการสร้างหลักสูตรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง สารสนเทศและความรู้ดิจิทัล.....	6
3 กระบวนการดำเนินการวิจัย.....	19

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ” เป็นนโยบายหลักข้อหนึ่งของรัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยอธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งและความเดือดร้อนทั้งหลายของประชาชน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อันเป็นสาเหตุหนึ่งของความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide)

ประชาชนในภาคตะวันออกและในประเทศ มีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) หรือมีความกีดกันทางดิจิทัล (Digital Exclusion) อันเป็นผลมาจากการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสมัยใหม่แล้ว ยังมีความกีดกันทางการเมืองอันเกิดจากความขัดแย้งในระดับประเทศอีกด้วย ประเวศ วะสี (2552) กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยว่า ปัญหาความยากจนและการขาดความเป็นธรรมช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยยิ่งห่างมากขึ้น การใช้ทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรมยิ่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความขัดแย้งและความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่มีทางออก อันเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างยังไม่ได้รับการแก้ไข บนความขัดแย้งกันนั้น หากวิเคราะห์แยกแยะโดยพยายามเข้าใจเหตุปัจจัย ไม่เข้าไปสู่อารมณ์มากเกินไป ยิ่งถ้าเห็นทุกคนเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วย ก็จะยิ่งเข้าใจ เห็นใจ และเข้าถึงความจริง ดังนั้น จึงควรมีความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยการควมคุมกัน[ร่วมมือกัน]เรื่องการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง และประเวศ วะสี (<https://sites.google.com/site/rattanakosinstrategy/rattanakosin-strategy>) ได้เสนอยุทธศาสตร์รัตนโกสินทร์เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาระยะสั้น (ภายในระยะเวลา 5 ปี) จำนวน 13 กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 6 และ 8 เสนอให้ปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาคประชาชน และภาครัฐ จัดการความขัดแย้ง โดยการมีส่วนร่วมจากองค์กรภาคประชาชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ลักษณะชุมชนในภาคตะวันออกมีทั้งลักษณะชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนเมืองผสมผสานชนบท ที่สอดคล้องกัน จากการวิจัยของโอฬาร ถิ่นบางเตียว (2554) เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่นภาคตะวันออกพบว่า ผู้มีอำนาจทางการเมืองเป็นตระกูลชนชั้นที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจจนกลายเป็นอำนาจทางการเมืองจังหวัด มีกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ด้วยการผลักดันให้คนในตระกูลเข้าสู่การเป็นนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ แม้งานวิจัยดังกล่าวไม่สามารถเห็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนในท้องถิ่นก็ตาม แต่ก็มีกระบวนการเมืองลักษณะการเป็นหัวคะแนน โดยอาศัยเครือข่ายของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด นั้นหมายความว่า ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีโอกาสการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองสูงกว่าบุคคลทั่วไปที่มีความคิดเห็นทางการเมืองต่างไปจากวิธีการสั่งสมทุนและบารมีทางการเมืองของกลุ่มตระกูลผู้มีชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในภาคตะวันออก ซึ่งปรากฏภาพความขัดแย้งที่ชัดเจนในระดับท้องถิ่นอันส่งผลต่อการดำเนินกิจการสังคมร่วมกัน ในงานวิจัยของ ทวี ปิยะโอสถสธรรค์ (2556) ที่พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองมีผลต่อความขัดแย้งในการบริหารงานสโมสรฟุตบอลจันทบุรี เอฟซี ความขัดแย้งดังกล่าวสามารถตอบคำถามได้จากการวิจัยของ จิตรา สมบัติรัตนานันท์ (2552) ว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่และแบบเก่า คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้นำอาวุโสบนฐานคุณธรรมด้านหนึ่งกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์และแนวคิดแบบทุนนิยมอีกด้านหนึ่ง เหล่านี้เป็น

ภาพความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่สามารถร่วมกันทางการเมืองและเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่าเป็นความกีดกันทางการเมือง (Political Exclusion)

ในสังคมความรู้ที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันนั้น หากการเข้าถึงกลไกสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียมกันจะเป็นปัจจัยใหม่ที่สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม (Hładkiewicz & Gawłowicz, 2013) อันเป็นปัญหาทางจริยธรรมในสังคมความรู้ในบริบทพลวัตความขัดแย้ง และความขัดแย้งนั้นมีผลกระทบต่อสังคม (Rhee, Raghav Rao, Al-Raimi & Moon, 2010)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใช้เสริมสร้างความโปร่งใสและความเป็นประชาธิปไตยโดยการสร้างพื้นที่และบรรยากาศสาธารณะให้เป็นประชาสังคม หลายรัฐบาลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจึงพยายามควบคุมทั้งผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเนื้อหาสารสนเทศ (Lor & Britz, 2007) ดังนั้น รัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศจึงเริ่มผลักดันให้กลุ่มด้อยโอกาสให้เข้าสู่สังคมสารสนเทศ (Beck, Madon & Sahay, 2004) แต่สังคมสารสนเทศหรือสังคมความรู้ก็สร้างปัญหาด้วย (Böhme, 1997) ปัญหาที่สำคัญของสังคมความรู้ คือ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) มีกรอบแนวคิดเพื่อแก้ปัญหา(กลุ่มตัวแปร)ว่าใครคือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (เป็นความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลหรือประเทศ เป็นต้น) ในลักษณะใด (เช่น รายได้ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ อายุ เป็นต้น) การเชื่อมโยง (เพียงเฉพาะการเข้าถึง หรือการยอมรับในผลการเข้าถึง) ด้วยสื่ออะไร (เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ดิจิทัล เป็นต้น) ผลความพยายามของวิสัยทัศน์ที่มีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลนั้นเป็นปัจจัยรองในการสร้างความเหมาะสมให้กับภาคส่วนที่มีความพยายามเฉพาะ (Hilbert, 2011)

ความสัมพันธ์กันที่มีอย่างมากระหว่างสารสนเทศ ความรู้ และอำนาจ แต่ในความสัมพันธ์นี้เทคโนโลยีเป็นตัวเชื่อมโยง (Chiriac, 2013) ทำให้ข้อมูลที่ทรงพลัง (Big data) เป็นสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง ข้อมูลที่ทรงพลังไม่ได้ทำให้เกิดเพียงประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ แต่ยังทำให้เกิดการทำลายที่สำคัญอีกด้วย ขณะเดียวกันข้อมูลที่ไม่สะอาดก็มีอยู่ด้วยเป็นการเพิ่มปริมาณข้อมูลอย่างมหาศาล และลดคุณภาพข้อมูล และการใช้งานข้อมูล ซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมสารสนเทศ (Li & Liu, 2013) จากการที่สารสนเทศที่ทะลักทะลายมีเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำได้คือการจัดการสารสนเทศให้ดีขึ้น ด้วยการให้ความสำคัญ การจัดการ และการวัดสารสนเทศ ปัจจุบันมองสารสนเทศว่าเป็นอำนาจ สารสนเทศถูกนำมาใช้เป็นก้อนอิฐเพื่อสร้างสังคมมนุษย์ (Paul, 2014)

การอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมุ่งเข้าสู่แนวปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในภารกิจของชุมชน และสถาบันทางราชการ นักวางแผนต้องออกแบบการเริ่มต้นโครงการให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล อันนำไปสู่ความหลากหลายของสื่อที่มีอยู่ ขยายขอบเขตการรู้ดิจิทัล และสอนผู้มีส่วนร่วมสร้างเนื้อหาสารสนเทศที่มีความหมาย (Bach, Shaffer & Wolfson, 2013) และสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรท้องถิ่น (Rivas, 2013) ส่วน Ferreira, Moreira, Mendes, Gerla และ Cerqueira (2014) เสนอว่า จัดบริการการร่วมกันทางดิจิทัลเพื่อให้ชุมชนได้รับเนื้อหาสารสนเทศมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพิ่มโอกาสในการติดต่อ คลิปีวิตทัศน์ทางการศึกษาอาชีพ หนังสือที่ฟังเสียงได้

ในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการฝึกอบรมสอดคล้องกับค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติในข้อที่ว่า “ไผ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม” “เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย” และ “คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง”

อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นองค์การบริหารราชการในท้องถิ่นที่จะขับเคลื่อนกระบวนการสร้างความร่วมมือกันทางดิจิทัล หรือกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล แม้ว่ายังไม่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่ประชาชนในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความผูกพันกันแบบญาติ เชื้อถือในข้อมูลสารสนเทศจากบุคคลที่ยอมรับนับถือ และมีเวลาว่าง(ที่เหลือจากการประกอบอาชีพ)ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสารสนเทศในท้องถิ่นได้ (กุลสวัสดิ์ คงประดิษฐ์, 2553, หน้า 103-106) ที่ยังสามารถสร้างความร่วมมือกันทางการเมือง (Political Inclusion) ได้ด้วยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล แต่ยังคงขาดหลักสูตรอันเป็นเครื่องมือการฝึกอบรมกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลผ่านสื่อใหม่

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อสร้างเนื้อหาหลักสูตรที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลด้านการเมือง และเกิดการร่วมมือกันทางดิจิทัลด้านการเมืองของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับหน่วยงานในท้องถิ่นนำไปใช้

ขอบเขตของโครงการวิจัย

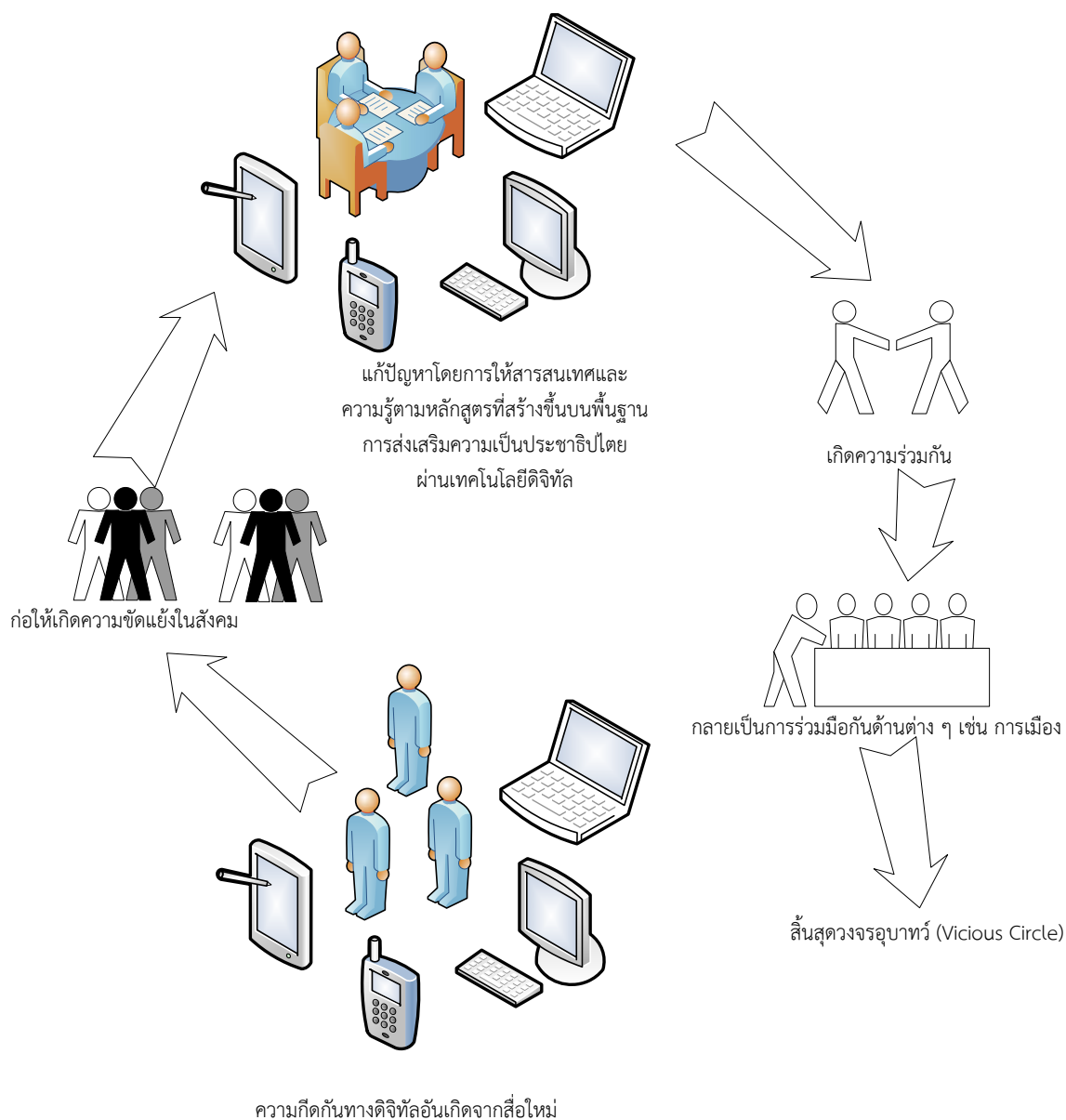
1. ศึกษาเฉพาะกับผู้ที่มีความพร้อม เช่น โทรศัพท์อัจฉริยะ (Smart Phone)
2. ศึกษาใน 5 ชุมชนที่เลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) ในจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 จังหวัด ส่วนเกณฑ์ที่ใช้กำหนดชุมชนที่ใช้ในการศึกษา (Armenta, Serrano, Cabrera & Conte, 2012; Agnew & Ripper, 2011; Bach, Shaffer & Wolfson, 2013) ได้แก่ (1) การมีสถาบันทางราชการให้การสนับสนุน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน (2) การมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (3) การมีอุปกรณ์ไร้สายและแถบความถี่กว้างที่มีประสิทธิภาพ (4) การมีโครงสร้างพื้นฐานอาสาสมัครพื้นฐานที่มีอยู่เป็นกุญแจสำคัญที่จะเข้าถึงประชาชน และ (5) การมีส่วนร่วมในระดับฐานราก
3. การอบรมแต่ละครั้งไม่จำกัดจำนวนผู้เข้าอบรม แต่ต้องไม่น้อย 20 คน
4. เกณฑ์ที่ใช้กำหนดชุมชนที่ใช้ในการศึกษา (Armenta, Serrano, Cabrera & Conte, 2012; Agnew & Ripper, 2011; Bach, Shaffer & Wolfson, 2013) ได้แก่
 - (1) การมีสถาบันทางราชการให้การสนับสนุน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล
 - (2) การมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - (3) การมีอุปกรณ์ไร้สายและแถบความถี่กว้างที่มีประสิทธิภาพ
 - (4) การมีโครงสร้างพื้นฐานอาสาสมัครพื้นฐานที่มีอยู่เป็นกุญแจสำคัญที่จะเข้าถึงประชาชน
 - (5) การมีส่วนร่วมในระดับฐานราก

ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ทฤษฎี

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมความรู้ (Knowledge Society) นั้น เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างของการกีดกันทางดิจิทัล (Digital Exclusion) หรือ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมให้มีความ

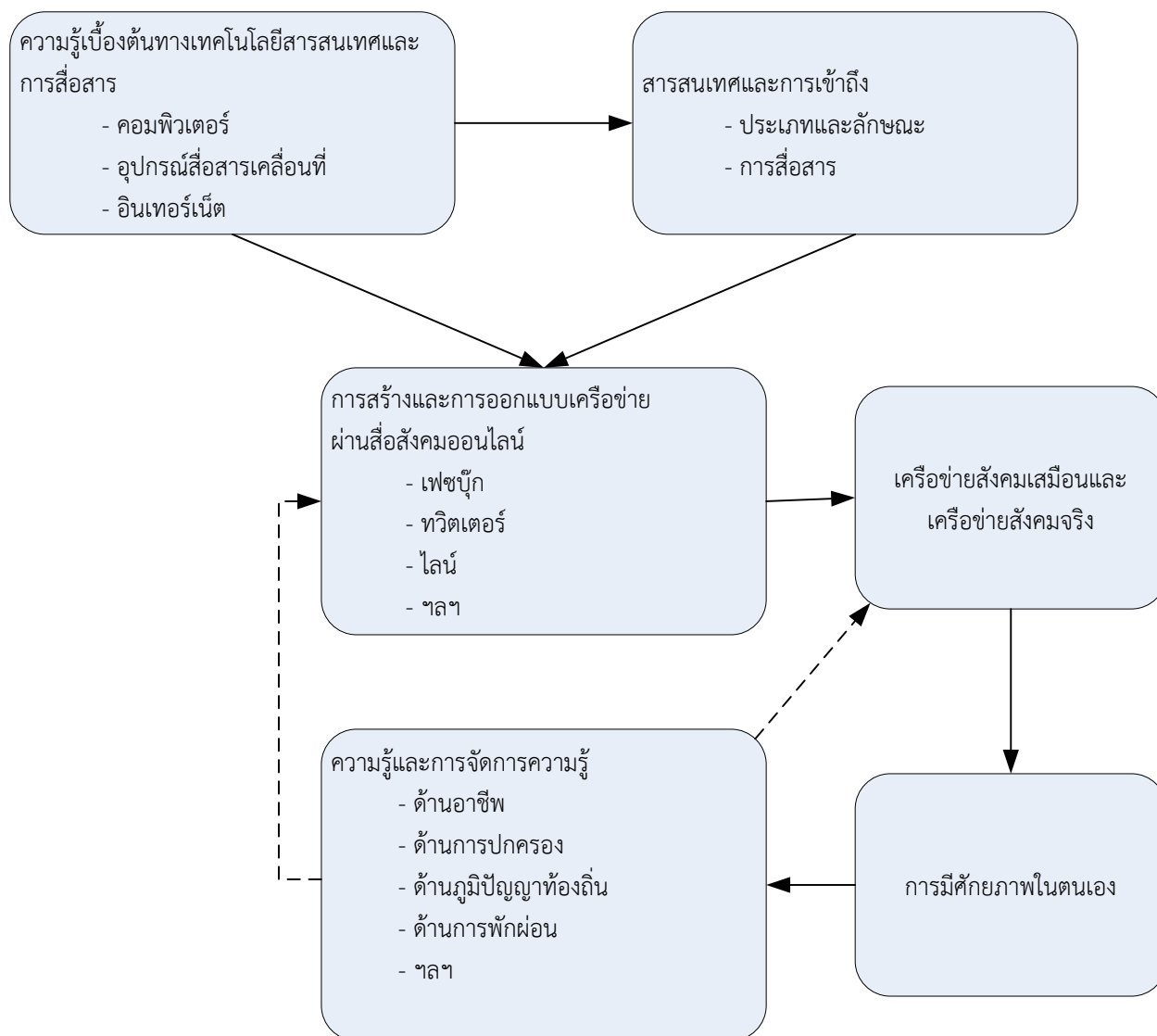
กว้างมากยิ่งขึ้นไปอีก จนเป็นภาวะการกีดกันทางสังคม (Social Exclusion) (Böhme, 1997; Hilbert, 2011; Polat, 2012; Marshall & Goodman, 2013; Lee, Park & Hwang, 2014; Saha, 2014) สามารถ
 แก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมได้โดยผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Rhee, Raghav Rao, Al-Raimi & Moon, 2010; Mansell, 2010; Walton, Kop, Spriggs & Fitzgerald, 2013; Walton, Kop, Spriggs & Fitzgerald, 2013) และสามารถสร้างการมีพลังอำนาจในตนเอง (Stahl, 2008; Wong, Chen, Lee, Fung & Law, 2013)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การฝึกอบรมเพื่อให้เนื้อหาสารสนเทศและความรู้ที่จำเป็นแก่ประชาชน (Atak & Ertugutb, 2010; Bach, Shaffer & Wolfson, 2013; Ferreira, Moreira, Mendes, Gerla & Cerqueira, 2014) จะสามารถทำให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล (Digital Inclusion) (Wong, Fung, Law, Lam & Lee, 2009; Kamba & Mansor, 2010; Salvador, Rojas & Susinos, 2010; Mimbi, Bankole & Kyobe, 2011; Pedrozo, 2013; Jung, Park & Lee, 2014) หลักสูตรเนื้อหาได้มาด้วยผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาสามารถสร้างกรอบแนวทางสร้างเนื้อหาหลักสูตรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลในชุมชนที่ใช้ในการอบรม (Figueiredo, Prado & Kramer, 2012; Akman & Mishra, In Press; Ferreira, Moreira, Mendes, Gerla & Cerqueira, 2014; Thinyane & Terzoli, 2009) ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดกระบวนการสร้างหลักสูตรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ การลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลเพื่อการร่วมกันทางดิจิทัลโดยการอบรมที่ต้องจัดหลักสูตรให้เหมาะสม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การที่จะทำให้ประชาชนระดับรากหญ้าผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันนั้น ต้องเริ่มจากการมีความรู้พื้นฐานการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยสามารถเข้าถึงสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต ประเภทและลักษณะต่าง ๆ ได้ รวมถึงสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นผ่านอินเทอร์เน็ตได้ จากความรู้และทักษะพื้นฐานนี้จะนำไปสู่การมีความสามารถในการสร้างและออกแบบเครือข่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์และโปรแกรมการสื่อสารได้ จะทำให้ประชาชนมีสังคมเสมือนและสังคมจริงเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ และความรู้ อันนำไปสู่การมีศักยภาพในตนเองซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตย

การมีศักยภาพภาพในตนเองนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถมีทักษะในการจัดการความรู้เพื่อการใช้งานด้านต่าง ๆ เมื่อต้องการได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น เนื้อหาหลักสูตรจึงมีดังนี้

หมวด ก คอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสารเคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต และสื่อใหม่

หมวด ข การเข้าถึงสารสนเทศตามประเภทและลักษณะของสารสนเทศ และการสื่อสาร

หมวด ค การสร้างและการออกแบบเครือข่ายสังคมเสมือนและสังคมจริง

หมวด ง ความรู้และการจัดการความรู้ ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านระบบความรู้ท้องถิ่นของชุมชน ฯลฯ

หมวด จ กฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในสังคมสารสนเทศที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันนั้น หากการเข้าถึงกลไกสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียมกันจะเป็นปัจจัยใหม่ที่สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม (Hładkiewicz & Gawłowicz, 2013) อันเป็นปัญหาทางจริยธรรมในสังคมสารสนเทศในบริบทพลวัตความขัดแย้ง และความขัดแย้งนั้นมีผลกระทบกระทบต่อสังคม (Rhee, Raghav Rao, Al-Raimi & Moon, 2010) รัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศเริ่มผลักดันให้กลุ่มด้อยโอกาสให้เข้าสู่สังคมสารสนเทศ (Beck, Madon & Sahay, 2004) แต่การเข้าถึงกลไกสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียมกันเป็นปัจจัยใหม่ที่เหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษาและทักษะทางเทคโนโลยี ดังนั้น วิธีการแก้ไขปัญหาคือการเชื่อมโยงกันระหว่างฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และโทรคมนาคมเข้ากับบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น องค์กร วิชาชีพ หน่วยงานของรัฐ และเครือข่ายระหว่างประเทศให้เข้าเป็นเครือข่ายเดียวกัน (Hładkiewicz & Gawłowicz, 2013)

Schlichter และ Danylchenko (2013) พบว่า ความมีประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีผลเชิงบวก และมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินผลระดับการใช้งานจริงของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์ในการกำหนดนโยบายที่ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันยังคงให้ความสำคัญในการสร้างสังคมสารสนเทศ

Duma และ Monda (2013) พบว่า ผลการแพร่กระจายเครื่องมือและอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถเน้นเป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองความมีอยู่ทางกายภาพ จิตใจ และสังคม และมุมมองที่มีการแสวงหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ซึ่งกันและกัน จากพื้นฐานเหล่านี้เอง ทำให้สามารถสร้างภาพมองในอนาคตได้ 4 ประการ คือ (1) สุขภาพ ที่มีความรู้อยู่บนพื้นฐานสังคมเน็ต (2) สังคมที่ความรู้ขาดจากความเป็นมนุษย์และต่อต้านสังคม (3) เป็นบุคคลที่ขัดขืนมีความเจ็บป่วยและว้าเหว (4) สังคมสารสนเทศที่มีขอบเขตจำกัด ขณะเดียวกันแต่ละสังคมมีศักยภาพการแจกจ่ายสารสนเทศที่ดีกว่าแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม Khalil และ Seleim (2010) พบว่า ค่านิยมทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการตีความศักยภาพการแจกจ่ายสารสนเทศที่ดีกว่าแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม ศักยภาพการแจกจ่ายสารสนเทศของสังคมหนึ่งสามารถตีความในลักษณะของการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน การมีคตินิยมเชิงสถาบันและค่านิยมทางวัฒนธรรมการสมภาคนิยมในความเป็นเพศ อย่างไรก็ตาม บริบททางสังคมก็มีส่วนสำคัญต่อชีวิตในสังคม Burnett และ Jaeger (2011, pp. 161-180) กล่าวว่า สารสนเทศและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบกับทุกแง่มุมของชีวิตในสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้า ในทุกบริบททางสังคม ได้แก่ สถาบันในสังคม สื่อ เทคโนโลยี และการเมือง ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสารสนเทศ จากที่กล่าวมาแล้ว แต่ละประเทศมีศักยภาพการแจกจ่ายสารสนเทศต่างกัน สำหรับ ประเทศที่มีศักยภาพการแจกจ่ายสารสนเทศมีแบบการหลีกเลี่ยงความคลุมเครือสูง มุ่งเน้นอนาคตสูง คตินิยมเชิงสถาบันสูง คตินิยมกลุ่มระดับกลุ่มต่ำ และแนวปฏิบัติสมภาคนิยมเพศต่ำ อย่างไรก็ตาม ต่างมุ่งเน้นวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการแจกจ่ายสารสนเทศระดับสังคม (Omar, Khalil & Seleim, 2010)

คุณภาพของประเทศที่ประสบความสำเร็จแบบกบกระโดดเกิดขึ้นได้จริงในประเทศที่มั่งคั่งที่สุด ขณะที่การปฏิรูปนโยบายในภาคส่วนโทรคมนาคมบางครั้งสามารถเร่งการแพร่กระจายเครื่องมือและอุปกรณ์การสื่อสารดิจิทัล แต่ความสำเร็จอยู่ที่ผลิตภาพทางเศรษฐกิจมากกว่าการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การแบ่งแยกการควบคุมบังคับ และการทำลาย การปลุกสำนึกทางการเมือง หรือการปล่อยเสรีการตลาดในภาคส่วนโทรคมนาคม (Howard, 2007) ผลิตภาพทางเศรษฐกิจอธิบายความแตกต่างในการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการเมืองและวัฒนธรรมอธิบายอัตราการแพร่กระจายที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การแพร่กระจายของเทคโนโลยีจากความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจต้องสอดแทรกเข้าไปบรรเทาอย่างเฉียบคมกับหนทางในที่ตั้งปัจจัยอื่น เช่น การเมืองและวัฒนธรรม (Howard, Anderson, Busch & Nafus, 2009)

นอกจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งที่พัฒนาสังคมแล้ว สารสนเทศก็มีส่วนสร้างสังคมด้วย Mackay (2013) ศึกษาสารสนเทศได้ก่อรูปสังคมวิทยาในแนวทางสำคัญ 2 แนวทาง แนวทางแรก ได้กลายมาเป็นหน่วยการศึกษาวิจัย โดยทั่วไปอยู่ในรูปแบบของเนื้อหาสาระการเปลี่ยนที่มีความสำคัญอย่างมากสู่การเป็นสังคมสารสนเทศ แนวทางที่สอง ในที่ตั้งสังคมวิทยากำลังได้รับการเปลี่ยนรูปจากความจริงเติบโตของสารสนเทศ และสรุปว่าจำนวนสารสนเทศที่มีอย่างมหาศาลก่อให้เกิดความเป็นไปได้ใหม่แก่นักสังคมวิทยาและองค์กรที่รวบรวมสารสนเทศ แต่ที่ต้องการนักสังคมวิทยาที่จะพัฒนาเครื่องมือและแนวปฏิบัติอย่างใหม่ Mariscal (2005) กล่าวว่า วิวัฒนาการสารสนเทศเป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุด เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดโอกาสและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการสื่อสารแบบประชาธิปไตย แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้หากบุคคลสามารถและเข้าถึงในการใช้เทคโนโลยีใหม่เหล่านี้ได้เท่านั้น มีความแย้งกันที่บุคคลได้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและบุคคลที่ไม่ได้เข้าถึง เป็นประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งในภาครัฐ วรรณกรรมทางวิชาการ แต่ไม่มีการลงความเห็นทางไปในทิศทางเดียวกันในด้านนโยบายที่เหมาะสมที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา Berleur, Nurminen และ Impagliazzo (2006) พบว่าผู้ใช้พบอุปสรรคการเข้าถึงบางประการ การศึกษาครั้งนี้พบว่า นอกจากอุปสรรคทางเทคโนโลยีแล้ว ยังมีภาพลวงตาเกิดขึ้นแต่แรกเริ่มจากบรรทัดฐานและค่านิยมที่มีอยู่ทั่วไปในสภาพแวดล้อมที่ผู้ใช้ดำเนินชีวิต อุปสรรคต่าง ๆ สามารถจัดได้เป็นประเภทต่าง ๆ 5 กลุ่ม คือ มีความสามารถ สามารถทำได้ ตั้งใจที่จะให้ทำได้ อาจทำได้ กล้าที่จะให้ทำได้ เมื่อนำ ความเข้าใจเหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นแบบจำลองการเข้าถึงที่เน้นผู้ใช้เป็นสำคัญ สิ่งที่เป็นแนวทางมาใช้สร้างแผนการและการสื่อสารข้อคิดที่จำเป็นที่ต้องนำไปใช้พัฒนาระบบสารสนเทศภาครัฐเพื่อการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

Räsänen และ Kouvo (2007) ศึกษาว่าความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตสัมพันธ์กับรูปแบบการเข้าถึงสังคม 2 รูปแบบอย่างไร คือรูปแบบเครือข่ายชุมชน และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตบ่อยครั้งสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงสังคมทั้ง 2 รูปแบบ ในทุกประเทศ อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างข้ามประเทศเหมือนกันในความสัมพันธ์ที่มีอย่างมา และในผลกระทบของตัวแปรควบคุมเชิงประชากรสังคม การค้นพบนี้เป็นการบ่งบอกว่า พัฒนาการสังคมสารสนเทศร่วมสมัยมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันตามประเภทสังคมที่แตกต่างกัน สิ่งที่รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนอีกอย่างหนึ่งคือ สารสนเทศ ดังที่ Thompson (2008) พบว่า การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าสารสนเทศที่ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้น จึงต้องให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสารสนเทศ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอื่นเพื่อให้บริการสารสนเทศและเข้าถึงผู้ใช้ได้ในระดับสูงสุด อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนสังคมประชาธิปไตย และ Bonfadelli (2002) พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตเชิงรุกมาก โดยเฉพาะ

การให้ความสำคัญกับสารสนเทศมาก ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยให้ความสนใจกับกิจกรรมด้านบันเทิงจากอินเทอร์เน็ต จะทำให้สังคมสามารถขับเคลื่อนไปได้ร่วมกัน ตามที่ Floridi (2007) กล่าวถึง พัฒนาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในอนาคตและกล่าวถึงผลกระทบที่จะมีต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สังคมสารสนเทศคือขีดแบ่งระหว่างออนไลน์และออฟไลน์จะหมดไปในไม่ช้า และเมื่อไม่มีความแตกต่างแล้วมนุษย์จะไม่กลายเป็นหุ่นยนต์ (Cyborgs) แต่จะมีลักษณะของกายภาพที่สร้างจากสารสนเทศ (Inforgs) เชื่อมเข้าด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม สังคมความรู้ก็สร้างปัญหาด้วย ได้แก่ ความเจริญเติบโตที่เป็นศูนย์ของทรัพยากรการเงินด้านวิทยาศาสตร์และการศึกษา การกำหนดต้นทุนสูงเกินไปด้านการวิจัยและพัฒนาการทหาร ความไม่เป็นอิสระต่อกันของภาคเอกชนและภาคระหว่างประเทศ (Böhme, 1997) อันเป็นผลต่อการเกิดข้อมูลที่ทรงพลัง (Big data) และข้อมูลที่ไม่สะอาด เป็นการเพิ่มปริมาณข้อมูลอย่างมหาศาล และลดคุณภาพข้อมูล และการใช้งานข้อมูล ซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมสารสนเทศ (Li & Liu, 2013) ทำให้สังคมเกิดความไร้ระเบียบและเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในทฤษฎีสังคมและในการวิเคราะห์เครือข่าย ลักษณะความไร้ระเบียบ 5 ประการมี (Marshall & Goodman, 2013) ดังนี้ *ประการแรก* การสร้างความเป็นระเบียบในกับเครือข่ายสามารถก่อให้เกิดฝ่ายตรงข้าม และทำให้เกิดบางสิ่งบางอย่างที่เป็นความไร้ระเบียบ *ประการที่สอง* เครือข่ายการจัดการสิ่งที่ไม่สามารถขายได้กลายเป็นสิ่งที่ขายได้ ที่มีอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวัฒนธรรมอันนำไปสู่ความขัดแย้ง *ประการที่สาม* สารสนเทศถูกปิดเบือนหรือถูกปิดกั้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ในทุนนิยมสารสนเทศ *ประการที่สี่* บางครั้งเครือข่ายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากมีความไม่แน่นอนและคลุมเครือ และ *ประการที่ห้า* ความไร้ระเบียบสามารถเป็นการสร้างสรรค์ได้ และเป็นการให้ความหวังจากการหลีกเลี่ยงจากความไร้ระเบียบที่ล้มเหลว แต่บางทีไม่ได้นำไปสู่ระเบียบใหม่ก็ได้

ความไร้ระเบียบที่เกิดจากความท่วมท้นของสารสนเทศไม่ได้เปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางหรือไปสู่ในสถานะที่ชุมชนจะสามารถก่อรูปเป็นสังคมของความใกล้ชิดกัน เช่น ประสบการณ์ หรือความเป็นพลเมือง แต่สารสนเทศ ความรู้ และปัญญาที่ใช้ประมาณการและแยกตีจากข้อ และแยกถูกจากผิดได้ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องเรียกหาปัญญาซึ่งคอมพิวเตอร์ไม่มี ปัญญาควรส่งเสริมและสนับสนุนผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ดูเหมือนว่าปัญญาจะถูกนำมาใช้เพื่อระดับความเสมอภาค เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเฉพาะความดีของบุคคลที่มีปัญญาเท่านั้น (Pantzar, 2000) ดังนั้น ในสังคมประชาธิปไตยที่สร้างพลังการเมืองเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์สารสนเทศโดยใช้สื่อมวลชน จึงเป็นไปได้ที่จะแยกตัวออกจากมิตร ปัจจุบัน การเห็นชอบด้วยความเคลื่อนไหวทางการเมืองในขั้นต้นเกิดขึ้นในโลกเสมือนและในสื่อมวลชน (Nikonov, 2013) ที่มีรากฐานเชิงทฤษฎีของนโยบายสังคมสารสนเทศ โดยการให้ประชาชนเข้าใจแนวคิดของการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และความยั่งยืนของสังคมสารสนเทศ (Verdegem & Fuchs, 2013)

Figueiredo, Prado และ Kramer (2012) กล่าวว่า การแพร่กระจายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะช่วยจัดความยากจนและส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม ทำได้โดย *ขั้นแรก* การรู้ดิจิทัล จะสัมฤทธิ์ผลได้จากคอมพิวเตอร์ที่มีประโยชน์ก็่ออยู่กับมนุษย์ ได้แก่ โทรศัพท์อัจฉริยะและคอมพิวเตอร์พกพา *ขั้นที่สอง* เป็นการสร้างศักยภาพทางวิชาชีพ สัมฤทธิ์ผลจากคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลแบบดั้งเดิม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมาส์เป็นปัญหาของผู้สูงอายุ ส่วนแป้นพิมพ์เป็นปัญหากับผู้ไม่รู้หนังสือ การรณรงค์ของสองสิ่งนี้ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ และเครือข่ายทางสังคม รวมถึงเนื้อหาสารสนเทศที่ต้องการเสริมการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนต่ำหรือไม่ได้รับการสนับสนุนเลย

สำหรับ Lor และ Britz (2007) แสดงความเห็นว่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสริมสร้างความโปร่งใสและความเป็นประชาธิปไตยโดยการสร้างพื้นที่และบรรยากาศสาธารณะให้เป็นประชาสังคม และเสนอเสาหลักสังคมความรู้ 4 เสาหลัก ดังนี้ (1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและภาวะเชื่อมต่อ (2) เนื้อหาสารสนเทศและการเข้าถึงอย่างสะดวก (3) โครงสร้างพื้นฐานมากกว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (4) ศักยภาพของบุคคล นอกจากนี้ยังกล่าวเสริมอีกว่าการให้อิสระเสรีเป็นปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในสังคมความรู้

นโยบายสารสนเทศภาครัฐที่ส่งเสริมการสร้างศักยภาพในตนเองของประชาชนรากหญ้าในเชิงรุกที่เกิดจากศึกษาอิทธิพลที่สัมพันธ์กันของทฤษฎียุคหลังอุตสาหกรรมของ Bell และการวิเคราะห์ของ Porat/Machlup อันนำไปสู่มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ของบทบาทสารสนเทศในสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยรัฐบาลสหพันธรัฐแห่งชาติออสเตรเลียได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่ออนาคต บทบาทของคณะกรรมการชุดนี้ให้ความสำคัญกับ (1) การใช้สารสนเทศเป็นกลไกในการสร้างศักยภาพในตนเองของประชาชนให้ชุมชนมีทางเลือกรับสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น (2) ความสำคัญของสารสนเทศที่มีประโยชน์และสามารถเข้าใจได้ได้ แจกจ่ายไปสู่ประชาชนฐานรากในเชิงรุก (Beiers, 1986)

อย่างไรก็ตาม Wong, Fung, Law, Lam และ Lee (2009) กล่าวว่า สังคมสารสนเทศทำให้มีการสร้างการกีดกันทางสังคม ขณะเดียวกันก็ทำให้การกีดกันทางสังคมที่มีก่อนร้ายแรงขึ้นจากการสร้างการกีดกันทางดิจิทัล และอธิบายว่าเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้เป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐานให้แก่ชุมชน เพื่อประโยชน์แก่กลุ่มที่เสียเปรียบก็เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมในสังคมสารสนเทศ ความแตกต่างทางดิจิทัลเกิดขึ้นร่วมกับความไม่เสมอภาคทางสังคมอื่น ๆ สอดคล้องกับข้อสรุปงานวิจัยที่มีมาก่อนที่เสนอแนะว่าการกีดกันทางดิจิทัลสามารถมีผลกระทบเชิงกระตุ้นต่อความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ/สังคม นโยบายต่าง ๆ ไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่ได้ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ สตรี และผู้อาศัยในชนบท (Polat, 2012) Araque (2013) วิจัยพบว่าผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ใช้คอมพิวเตอร์ในด้าน (1) การใช้คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงและความรู้ทั่วไป (2) การจ้างงาน (3) การศึกษา และ (4) การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ของเด็ก การใช้ และการทำงานทางวิชาการ โดยใช้คอมพิวเตอร์มากกว่า 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ใช้สมัครงานออนไลน์ และส่งใบสมัครงานและประวัติอิเล็กทรอนิกส์

Lee, Park และ Hwang (2014) พบว่า การใช้โทรศัพท์อัจฉริยะมีแนวโน้มทำให้มีปัญหามากขึ้นในช่องว่างด้านประชากรศาสตร์ การเข้าถึง และทักษะต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมสื่อที่มีการเชื่อมต่อกันอย่างไร้รอยต่อ ขณะที่ช่องว่างในการเข้าถึงได้สร้างผลกระทบมากที่สุดต่อกิจกรรมออนไลน์ด้านสารสนเทศ การสื่อสาร การพักผ่อน/บันเทิง และการจัดการทางการเงิน และผลคือการสร้างความคาบเกี่ยวของผลกระทบที่มีต่อความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลเกิดในสังคมที่มีความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น Joseph และ Nath (2012) กล่าวว่า คำว่า “ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล” บ่งบอกถึงการมีช่องว่างเพิ่มมากขึ้นระหว่างความมั่งคั่งด้านสารสนเทศและความขาดแคลนด้านสารสนเทศ การแพร่กระจายความไม่เสมอภาคของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระหว่างพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และชุมชน และศักยภาพที่ถูกจำกัดขอบเขตของประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ห่างไกล ที่ต้องแก้ไขด้วยระบบความรู้ท้องถิ่นของชุมชน Thinyane และ Terzoli (2009) พบว่า ขณะที่การแก้ปัญหาชายขอบดิจิทัลและการกีดกันดิจิทัลแบบดั้งเดิมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น

ปรากฏว่ายังมีชุมชนหลายแห่งถูกกีดกันจากสังคมความรู้โลก ความรู้ภายในท้องถิ่นในชุมชนต่อบริบทของการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้น จึงต้องให้ความสำคัญกับระบบความรู้ท้องถิ่นของชุมชน

ความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงสารสนเทศดิจิทัลก้าวถึงจุดที่พบทางออกของการแก้ปัญหา ตามที่ Jung, Park และ Lee (2014) กล่าวว่า การสร้างชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านนโยบายความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงสารสนเทศดิจิทัล มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อขจัดช่องว่างทางดิจิทัลระหว่างพื้นที่ในเมืองและชนบท (2) เพื่อสร้างทรัพยากรใหม่ที่ได้จากภาคอุตสาหกรรม และ (3) เพื่อสร้างชุมชนท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน พบว่าต้องเน้นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์มากกว่าโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมเชิงรุก ซึ่งเป็นความสำคัญของความสำเร็จของนโยบาย อย่างไรก็ตาม Hilbert (2011) พบว่า ผลความพยายามของวิสัยทัศน์ที่มีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลนั้นเป็นปัจจัยรองในการสร้างความเหมาะสมให้กับภาคส่วนที่มีความพยายามเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องเริ่มต้นแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคและความไม่ยุติธรรม ดังที่ Mansell (2010) พบว่าสังคมสารสนเทศมีนโยบายและยุทธศาสตร์ไว้เพื่อแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคและความไม่ยุติธรรม สังคมสารสนเทศหลายแห่งมีความขัดแย้งสูงในค่านิยมและระบบอาวุโส จึงต้องวิเคราะห์หาวิธีให้สิทธิเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและภาวะการร่วมกัน โดยใช้ชุดแนวทางการใช้ที่คัดเลือกไว้แล้วเชื่อมโยงกับความสามารถในการรู้ทางดิจิทัล มีแนวโน้มสูงที่จะสามารถทำงานเพื่อเป็นสะพานเชื่อมโยงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล ที่สามารถลดการกีดกันทางดิจิทัลผ่านแนวทางการใช้งาน (Aleixo, Nunes & Isaias, 2012)

ความพร้อมของภาครัฐที่จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้า การบูรณาการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสังคมเข้ากับคุณค่าความเป็นมนุษย์ และการใช้ประโยชน์จากบรรดาเทคโนโลยีที่มีทั้งอุปสรรคไร้สายและแถบความถี่กว้างที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เข้าใจกระบวนการทัศน์ใหม่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ยอมรับเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมในชุมชน การพัฒนาแผนระดับชาติโดยกำหนดวาระของความร่วมมือทางดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทและบริบททางประชากรที่ได้รับบริการต่ำ (Armenta, Serrano, Cabrera & Conte, 2012) โดยให้องค์กรท้องถิ่น เช่น เทศบาล เป็นตัวขับเคลื่อน (Da Costa Santos, Do Prado & Jorente, 2011) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Rezende et al. (2014) ที่พบว่า สารสนเทศและโทรคมนาคมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และเน้นประสิทธิผลของการจัดการสาธารณะ โดยเทศบาลและหน่วยงานท้องถิ่นเป็นหน่วยดำเนินการ

การร่วมกันทางดิจิทัลจะช่วยชุมชนเอาชนะความยากจนและความอยุติธรรมได้ โดยบันไดขั้นแรกคือการรู้ดิจิทัล จากสัมฤทธิ์ผลของคอมพิวเตอร์ที่มีภาวะอยู่ร่วมกันได้แก่ สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ขั้นที่สองจากการสร้างศักยภาพระดับมืออาชีพ สัมฤทธิ์ผลด้วยคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Figueiredo, Prado & Kramer, 2012) ขณะเดียวกับ บริการเครือข่ายสังคมเพื่อการร่วมกันให้โอกาสแก่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ผ่านเว็บ ต้องให้มีการเข้าถึงที่เรียบง่ายและตรงความต้องการ ที่ได้ผลจากการทดลองที่บ่งบอกว่าจะพัฒนาโลกการค้นที่มีการพิจารณามุมมองที่เกี่ยวข้องของการร่วมกันทางสังคมและดิจิทัล เพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเข้าถึงอย่างมีระดับสากลในองค์ความรู้ (Dos Reis, Bonacin & Baranauskas, 2011)

การร่วมกันทางดิจิทัลออกแบบมาเพื่อนำมาใช้กับผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม เศรษฐกิจ จากแถบความถี่กว้าง ต้องให้ความสำคัญส่วนตัวและการควบคุมดูแล

ออนไลน์เพื่อให้ความสำคัญกับวาทกรรมการร่วมกันทางดิจิทัล จะเป็นการส่งเสริมและทำให้ภาวการณ์การกีดกันทางสังคมและความไม่เสมอภาคอยู่ในสถานการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้น (Gangadharan, 2012) การสร้างการร่วมกันทางสังคมต้องเริ่มจากการสร้างวาทกรรม Tapia, Kvasny และ Ortiz (2011) ศึกษาการร่วมกันทางสังคมที่แสดงออกในนโยบายการร่วมกัน ที่อยู่บนพื้นฐานทางดิจิทัลที่เชื่อมต่อการใช้ถ้อยคำชักจูงโน้มน้าว พบว่า การใช้ศิลปะการใช้ถ้อยคำการร่วมกันทางดิจิทัลนำไปสู่ประเด็นการร่วมกันทางสังคมสู่ระดับแนวหน้า และการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพของวาทกรรมและเทคโนโลยีกับแนวปฏิบัติและประเภทซึ่งไกลประเด็น นอกจากนี้ต้องเริ่มจากวาทกรรมแล้วต้องสร้างความเข้าใจให้มากขึ้นและต้องมีกรอบแนวคิด Walton, Kop, Spriggs และ Fitzgerald (2013) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทำให้มีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นของช่องว่างการมีส่วนร่วม ในประเด็นความสามารถของบุคคลที่จะเชื่อมต่อเข้ากับเทคโนโลยีต้องสร้างความเข้าใจให้มากขึ้นกับการร่วมกันทางดิจิทัลและต้องมีกรอบแนวคิดเพื่อนิยามและแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางดิจิทัล นอกจากนี้ปัญหาการรู้หนังสือและการรู้ดิจิทัลก็เป็นปัญหาการร่วมกันทางดิจิทัลด้วย Hashim, Idris, Ustadi และ Baharud-Din (2011) พบว่า การเชื่อมโยงพลเมืองเข้าด้วยกันผ่านการเข้าถึงแถบความถี่กว้าง ของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่เป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ได้ทำให้สามารถพิสูจน์ ตำนานการร่วมกันทางดิจิทัลในหมู่ผู้ด้อยโอกาส ว่าอาจจะหน่วงเหนี่ยวตำนานและวาทศาสตร์ในการส่งเสริมการเข้าถึงแถบความถี่กว้างเพื่อการร่วมกันทางสังคมและการพัฒนาพลเมือง เช่นเดียวกับ Hashim, Idris, Ustadi, Merican และ Fuzi (2012) ที่พบว่า เพื่อประโยชน์แก่ผู้ด้อยโอกาสมีความจำเป็นที่จะทำให้สื่อใหม่มีความเรียบง่ายเข้ากับวิถีชีวิตในชนบทให้รวบรวมเข้ามาให้เป็นส่วนหนึ่งกับการรู้ดิจิทัลและเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมกันทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่อย่างไรก็ตาม ชนรุ่นใหม่อาจค่อย ๆ เปลี่ยนมุมมองที่มีต่อความทันสมัยและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชัยชนะในการเปลี่ยนแปลงที่มีสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เป็นไปในทางที่ี้อาจสามารถทำให้เกิดความเป็นจริงได้มากขึ้นกับการส่งเสริมการเข้าถึงแถบความถี่กว้างเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคมและการพัฒนาพลเมือง

Jaeger, Bertot, Thompson, Katz และ Decoster (2012) คำว่า “ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล” “การรู้ดิจิทัล” “การร่วมกันทางดิจิทัล” ให้คำจำกัดความได้ยากและความหมายก็ปรับเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยี แต่แนวคิดเหล่านี้ก็เป็นตัวขับเคลื่อนการตัดสินใจในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการเข้าถึงสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะในห้องสมุดประชาชน ต้องจัดให้มีการศึกษารวบรวม การเข้าถึง และให้ความช่วยเหลือการใช้อินเทอร์เน็ต

ถ้ามีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลก็จะสามารถนำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสารสนเทศและการร่วมกันทางดิจิทัลได้ เช่น Kamba และ Mansor (2010) ศึกษาประเด็นปัญหาความขาดแคลนสารสนเทศในโลกมุสลิม และยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนเข้าสู่สังคมที่มั่งคั่งทางสารสนเทศ พัฒนาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยี จิตล ที่มีการประยุกต์ใช้ในโลกมุสลิมจะสามารถนำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสารสนเทศและการร่วมกันทางดิจิทัล

การร่วมกันทางดิจิทัลสามารถใช้เครื่องมือวัดได้ Part, Bonadia, Da Silva และ Ogushi (2011) เสนอเครื่องมือวัดการร่วมกันทางดิจิทัลใหม่ ที่จะสามารถอธิบายมุมมองที่หลากหลายที่สุดได้ แล้วจึงสร้างความละเอียดอ่อนให้กับนโยบายของรัฐบาลที่จะกระตุ้นอย่างมีประสิทธิภาพกับการพัฒนาสังคมสารสนเทศต่อไป

การร่วมกันทางดิจิทัลและความเป็นพลเมืองก่อให้เกิดความเสมอภาคที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การเรียนรู้ การดำรงชีวิตที่ดี การเป็นอยู่ที่ดี การเข้าถึงสารสนเทศและการสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Part & Paraguay, 2011) และการร่วมกันทางดิจิทัลมีเพื่อกระบวนการประชาธิปไตยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยเน้นการให้ความช่วยเหลือภาคส่วนที่สำคัญให้เข้าถึงเทคโนโลยีและสร้างทักษะการเข้าถึง ชุมชน ได้รับประโยชน์สูงสุดจากเนื้อหาดิจิทัลเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างเครือข่าย เพื่อผลิตและแจกจ่ายเนื้อหาสารสนเทศ เพื่อพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรท้องถิ่น หมายความว่าประชาชนอาจใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและกระบวนการขององค์กรของตน หรือที่รู้จักกันว่า การจัดสรรเทคโนโลยีสังคม (Social Technology Appropriation) ซึ่งเลยจากการร่วมกันทางดิจิทัล เป็นนโยบายการร่วมกันทางสังคม ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการศึกษาที่ชุมชนต้องเข้ามาแก้ปัญหาเชิงรุก (Rivas, 2013)

Rosa (2013) ศึกษาการร่วมกันทางดิจิทัลในฐานะที่เป็นกิจกรรมและนโยบายภาครัฐ โดยศึกษาความหมายและปัญหาด้านนโยบาย อภิปรายสิทธิของมนุษย์ สร้างความเข้าใจสิทธิมนุษยย์ในการสื่อสารว่าเป็นมุมมองหนึ่งของปัญหา การร่วมกันทางดิจิทัลเป็นสิทธิทางสังคมผ่านกระบวนการการศึกษา โดยการรู้ดิจิทัลที่มากกว่าการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ต้องการทักษะทางสังคมและแนวปฏิบัติที่จำเป็นสำหรับช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของเทคโนโลยีปัจจุบันในสังคมเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะใหม่ เช่นเดียวกับ Serrano-Santoyo, Rojas-Mendizabal และ Castillo-Olea (2013) วิเคราะห์จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในโครงการการร่วมกันทางดิจิทัลในชุมชนชนบทมีความยั่งยืน พบว่ามีการปฏิสัมพันธ์กับสถานะแวดล้อมในชนบทที่เอื้อกันกล่าวคือ แผนงานแรกเป็นแผนงานปฏิบัติการทางสังคมเพื่อประสานยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับนวัตกรรม การใช้งานและการสร้างศักยภาพ ส่วนแผนงานที่สองเป็นแผนงานเพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมเพื่อกระตุ้นความเป็นผู้ประกอบการและพัฒนาการในองค์กรในสถานะแวดล้อมในชนบท

Teles และ Joia (2011) พบว่า การร่วมกันทางดิจิทัลเป็นความจริง แม้ว่ามีข้อเท็จจริงที่ว่าแม้ว่าผลกระทบที่ได้รับไม่ได้ประโยชน์กับทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นระดับที่แตกต่างกันของความเหมาะสมที่ได้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ Stallman (2009) กล่าวว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการสร้างการร่วมกัน ประชาชนที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตั้งบนพื้นฐานของสมมติฐานที่ว่าร่วมกันเป็นสิ่งที่ดีเสมอไป ในลักษณะของสิทธิของมนุษย์ หากประสงค์ที่จะทำงานกับการร่วมกันทางดิจิทัลเป็นสิ่งที่ดี มันก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อเราที่จะแน่ใจว่ามันเป็นของที่ดี

ประเทศสเปนประสบความสำเร็จจากการทำให้มีความร่วมกันทางดิจิทัลและสังคม Salvador, Rojas และ Susinos (2010) กล่าวว่า ชุมชนในเมือง ประเทศสเปน แก้ปัญหาการกีดกันทางสังคมโดยการทำให้มีความร่วมกันทางดิจิทัลและสังคม พบว่าเทคโนโลยีมีความจำเป็นต่อการสร้างสังคมที่สัมผัสได้ มีความเห็นชอบทางสังคมร่วมกันมากขึ้น และมีความเป็นประและ & Wolfson (2013) พบว่า การอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ต้องมุ่งเข้าสู่แนวปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นที่ต้องการเร่งด่วนที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในภารกิจของชุมชน และสถาบันทางราชการ นักวางแผนต้องออกแบบการเริ่มต้นโครงการให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล ที่นำไปสู่ความหลากหลายของสื่อที่มีอยู่ ขยายขอบเขตการรู้ดิจิทัล และสอนผู้มีส่วนร่วมสร้างเนื้อหาสารสนเทศที่มีความหมาย ขณะที่ Saha (2014) กล่าวเสริมว่า การร่วมกันทางดิจิทัล เป็นการใช้เทคโนโลยี ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิต โอกาสในการดำเนินชีวิตของผู้ด้อยโอกาส และสถานที่ เน้นสิ่งที่ร่วมกันคือ การให้ผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นด้านบวก การใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารเชิงนวัตกรรมสามารถนำไปสู่การเข้าถึงที่ดีกว่าในด้านการศึกษา การงาน สุขภาพ และการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จทางสังคม ทั้งนี้ Pedrozo (2013) ยืนยันว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือของพลเมืองเพื่อผู้มีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นสามารถได้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตและกลายเป็นผู้มีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล เช่นเดียวกับ Barros (2013) ศึกษาการเข้าถึงโลกเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตของสมาชิกชนชั้นล่าง พบว่า การอยู่ร่วมกันและความแตกต่างทางวัฒนธรรม การร่วมกันทางดิจิทัล เป็นการยืนยันข้อตรรกะของความว่า “แต่ละคนอยู่ ณ สถานที่ของตน” ซึ่งสนับสนุนการตั้งคำถามภาพลักษณ์ของอินเทอร์เน็ตว่าเป็นสถานที่สำหรับประชาธิปไตยระดับมาตรฐานความเป็นเลิศ และมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี Walton, Kop, Spriggs และ Fitzgerald (2013) พบว่าการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทำให้มีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นของช่องว่างการมีส่วนร่วม ในประเด็นความสามารถของบุคคลที่จะเชื่อมต่อเข้ากับเทคโนโลยี ที่ต้องสร้างความเข้าใจให้มากขึ้นกับการร่วมกันทางดิจิทัลและการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางดิจิทัล

การมีส่วนร่วมทางดิจิทัลทำให้ประชาชนสามารถสร้างพลังอำนาจในตนเอง Sun, Wang และ Rodriguez (2013) กล่าวว่า การสร้างพลังอำนาจในตนเองให้กับประชาชน ที่ประชาชนต้องแสดงบทบาทเชิงรุกเพื่อการมีส่วนร่วม โดยมีศักยภาพพื้นฐาน 2 ศักยภาพ คือ (1) การเข้าถึงสารสนเทศ และ (2) การประสานงานและการสื่อสาร ให้เกิดการมีส่วนร่วมทางดิจิทัล เป็นการการแก้ปัญหาค่านิยมประชาธิปไตย Benkler (1998) กล่าวว่า การแก้ปัญหาค่านิยมประชาธิปไตยต้องแก้จากการมีโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารและคุณลักษณะเชิงสังคมของศักยภาพการสื่อสาร เป็นการให้ความสำคัญกับการแบ่งปัน การผลิตและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศในสังคม สังคมประชาธิปไตยทุกสังคมให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสารสนเทศและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (Jaeger & Burnett, 2005) เช่นเดียวกับที่ Åström, Karlsson, Linde และ Pirannejad (2012) พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหนทางที่สำคัญของการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน (ซึ่งหัวใจสำคัญของรัฐบาลประชาธิปไตย) ทั้งประเทศประชาธิปไตยและประเทศที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย และพบว่าโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจตัวชี้วัดที่เข้มแข็งที่สุดของการเริ่มต้นการมีส่วนร่วมแบบอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย ที่สำคัญคือโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจปรับเปลี่ยนบริบทของการมีส่วนร่วมแบบอิเล็กทรอนิกส์

Servaes (2013) กล่าวว่า การเริ่มต้นจากสาระสำคัญอย่างย่อของความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการเมือง ในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศจีน การเริ่มนำให้รู้จักประเด็นปัญหาทางการเมืองในจีนมีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและเทคโนโลยีที่สัมพันธ์กับอำนาจและอินเทอร์เน็ตมากขึ้น มีการให้ความสำคัญกับโอกาสและอันตรายจากมุมมองของเทคโนโลยีประชาธิปไตย เช่นเดียวกับที่ Skoric และ Park (2014) กล่าวว่า มีการเรียกร้องให้มีการสร้างศักยภาพเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อสนับสนุนประชาธิปไตยและเสรีภาพ พบว่า ค่านิยมทางวัฒนธรรมมีบทบาทในการสร้างรูปแบบคุณลักษณะเชิงโครงสร้างของเครือข่ายแนวราบ เช่น ความสามารถในการเข้าถึงและการกระจายจากส่วนกลางและลักษณะสำคัญของเครือข่ายแนวราบนี้สัมพันธ์เชิงบวกกับประชาธิปไตยเชิงสถาบันและที่มีประสิทธิผล เช่นเดียวกับมีความสัมพันธ์กับการแข่งขันทางเศรษฐกิจของชาติต่าง ๆ

ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยจึงต้องมีการให้แนวทางการใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่นที่ Lor และ Britz (2007) กล่าวว่า การสนับสนุนความโปร่งใสและประชาธิปไตย

โดยการสร้างพื้นที่และบรรยากาศสาธารณะให้กับประชาสังคม ทำให้เกิดความตั้งใจในการสร้างความเป็นประชาธิปไตยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ รัฐบาลที่ไม่มีปิดกั้นเสรีภาพในการเข้าถึงสารสนเทศ เสรีภาพในการแสดงออก และเสรีภาพในการเข้าถึงเศรษฐกิจดิจิทัล จึงเสนอเสาหลักของสังคมความรู้ 4 เสา คือ (1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและการเชื่อมต่อ (2) เนื้อหาและการใช้งาน (3) โครงสร้างพื้นฐานที่มากกว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (4) สมรรถนะของมนุษย์ และกล่าวหาว่า เสรีภาพเป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสังคมความรู้ ตามเหตุผลและลักษณะการใช้เทคโนโลยีใหม่ทั่วไปของประชาชน ตามที่ Yang, Oh & Shin (2011) พบว่า ประชาชนใช้อินเทอร์เน็ตเป็นปกตินิสัยในการดำเนินชีวิตประจำวันกับกิจกรรมเชิงปฏิบัติส่วนบุคคล แต่ไม่ค่อยใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองหรือสังคม รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การหาข้อมูลออนไลน์ หรือบริการต่าง ๆ ทางสังคม สิ่งสำคัญคือพันธกิจทางการเมืองและการกิจในอนาคตเป็นสิ่งที่ต้องเพิ่มให้กับความเป็นพลเมืองดิจิทัลเพื่อสังคมสารสนเทศที่ดี

การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์มากกว่าโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมเชิงรุก ซึ่งเป็นความสำเร็จของนโยบาย (Jung, Park & Lee, 2014) สารสนเทศจึงเป็นฐานของมนุษย์ที่เป็นปัญญาชนในองค์กร เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่รู้ว่าจะเข้าถึงและใช้สารสนเทศทุกชนิดและพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและสารสนเทศ (Atak & Ertugutb, 2010)

การอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ต้องมุ่งเข้าสู่แนวปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นที่ต้องการเร่งด่วนที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในภารกิจของชุมชน และสถาบันทางราชการ นักวางแผนต้องออกแบบการเริ่มต้นโครงการให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล ที่นำไปสู่ความหลากหลายของสื่อที่มีอยู่ ขยายขอบเขตการรู้ดิจิทัล และสอนผู้มีส่วนร่วมสร้างเนื้อหาสารสนเทศที่มีความหมาย (Bach, Shaffer & Wolfson, 2013) Ferreira, Moreira, Mendes, Gerla และ Cerqueira (2014) เสนอว่า จัดบริการการร่วมกันทางดิจิทัลเพื่อให้ชุมชนได้รับเนื้อหาสารสนเทศมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพิ่มโอกาสในการติดต่อ ผลิตวิดิทัศน์ทางการศึกษา อาชีพ หนังสือที่ฟังเสียงได้

Wong, Chen, Lee, Fung และ Law (2013) พบว่าการใช้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการร่วมกันทางดิจิทัลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นผู้สูงอายุ ขอบเขตถึงผลความพยายามการกีดกันที่เกิดจากความรู้ที่มีจำกัดด้านการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จึงต้องจัดให้มีหลักสูตรการอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตแก่ผู้สูงอายุจึงเป็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้มีการร่วมกันทางดิจิทัล เพื่อสร้างพลังอำนาจในตนเองให้ผู้ด้อยโอกาส Jung, Park และ Lee (2014) พบว่า การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์มากกว่าโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมเชิงรุก ซึ่งเป็นความสำเร็จของนโยบาย Bach, Shaffer และ Wolfson (2013) ใช้วิธีการการอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ต้องมุ่งเข้าสู่แนวปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นที่ต้องการเร่งด่วนที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในภารกิจของชุมชน และสถาบันทางราชการ นักวางแผนต้องออกแบบการเริ่มต้นโครงการให้เกิดการร่วมกันทางดิจิทัล ที่นำไปสู่ความหลากหลายของสื่อที่มีอยู่ ขยายขอบเขตการรู้ดิจิทัล และสอนผู้มีส่วนร่วมสร้างเนื้อหาสารสนเทศที่มีความหมาย Broadbent และ Papadopoulos (2013) ศึกษาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่จัดให้ผู้ด้อยโอกาสโดยเน้นเรื่อง การศึกษาและการฝึกอบรม ชุมชนและวัฒนธรรม พลเมืองและประชาธิปไตย สุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดี ความเสมอภาคและโอกาสทางเศรษฐกิจ และสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าการใช้คอมพิวเตอร์

ทำให้เห็นภาพของผลที่ได้รับอย่างมีนัยสำคัญของการเชื่อมต่อว่างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล ด้วยการใช้ประโยชน์เบื้องต้นจากการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ บริการข่าวสารและสารสนเทศและบันเทิง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมและขีดความสามารถของผู้ใช้อาศัย เป็นความสามารถที่จะประกอบอาชีพ ค้นหางาน ความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่จะสื่อสารกับเพื่อนและครอบครัว และติดตามงานอดิเรกและความสนใจ Ehrenstrasser และ Spreicer (2013) พัฒนาและออกแบบระบบการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงได้ที่ส่วนต่อประสานผู้ใช้สนับสนุนการร่วมกันทางดิจิทัลของผู้ด้อยโอกาสคือผู้สูงอายุ พบวิธีการปัจจัยกลไกที่แตกต่างกัน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ที่ตั้ง ผู้มีส่วนร่วม และการสื่อสาร

จากคุณลักษณะนวัตกรรมของโรเจอร์ สัมพันธ์กับภาพในอนาคตในระดับนโยบายมีอิทธิพลที่สำคัญที่มีต่อพลวัตกระบวนการเพื่อส่งเสริมการแพร่กระจายในหมู่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสคือผู้สูงอายุ Leo, Neirotti, Ferro และ Caroleo (2011) พบว่า สามารถเพิ่มความโน้มเอียงในการยอมรับเทคโนโลยีในอนาคตข้างหน้าผ่านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นการเฉพาะ รายละเอียดเนื้อหาวิชาการอบรมสามารถแก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผ่านสภาวะแวดล้อมที่เป็นสถานการณ์จำลองของเนื้อหาวิชาที่ใช้อบรมให้กับประชาชนผู้สูงอายุมีแนวโน้มว่าเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด Aleixo, Nunes และ Isaias (2012) ศึกษาการสร้างเว็บไซต์เทศบาลในโปรตุเกส ที่การใช้ชุดแนวทางการใช้ที่คัดเลือกไว้แล้วเชื่อมโยงกับความสามารถในการรู้ทางดิจิทัล มีแนวโน้มสูงที่จะสามารถทำงานเพื่อเป็นสะพานเชื่อมโยงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล ที่สามารถลดการกีดกันทางดิจิทัลผ่านแนวทางการใช้งาน

ขณะเดียวกันเทคโนโลยีช่วยขจัดความกลัวเทคโนโลยีในหมู่ผู้ด้อยโอกาส (Malek, Razak, Salman, Nor & Abdullah, 2012) เป็นการยืนยันว่า ผู้สูงวัยมีทัศนคติต่อคอมพิวเตอร์และการใช้อินเทอร์เน็ต พร้อมมีประสบการณ์ตรงในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (Part, & Cimpoiu, 2011) เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สร้างสรรค์นวัตกรรมและสารสนเทศในกระบวนการหลักขององค์กร ที่ต้องมีการอบรมและกิจกรรมการพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจการอบรมให้ต่อเนื่อง (Atak & Ertugutb, 2010)

สารสนเทศคืออำนาจที่สร้างสังคมมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่มีค่าสูงสุดในองค์กรและสถาบันเกือบทุกแห่ง ดังนั้น จึงจัดประเภทสารสนเทศให้อยู่ในโครงสร้างที่มีเหตุผลสอดคล้องกัน ที่เรียกว่าสถาปัตยกรรมสารสนเทศ (Paul, 2014) ดังนั้น หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมต้องประกอบด้วย *ขั้นแรก* การรู้ดิจิทัล จะสัมฤทธิ์ผลได้จากคอมพิวเตอร์ที่มีประโยชน์ก็อยู่กับมนุษย์ ได้แก่ โทรศัพท์อัจฉริยะและคอมพิวเตอร์พกพา *ขั้นที่สอง* เป็นการสร้างศักยภาพทางวิชาชีพ สัมฤทธิ์ผลจากคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลแบบดั้งเดิม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมาส์เป็นปัญหาของผู้สูงอายุ ส่วนแป้นพิมพ์เป็นปัญหากับผู้ไม่รู้หนังสือ การรณรงค์ของสองสิ่งนี้ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ และเครือข่ายทางสังคม รวมถึงเนื้อหาสารสนเทศที่ต้องการเสริมการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนต่ำหรือไม่ได้รับการสนับสนุนเลย (Figueiredo, Prado & Kramer, 2012) การใช้อินเทอร์เน็ตในแต่ละวันเพื่อการติดต่อสื่อสาร / ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ / สนทนาและเข้าถึงสารสนเทศ / การบรรจลง / การบันเทิงและบริการอิเล็กทรอนิกส์ (Akman & Mishra, In Press) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพิ่มโอกาสในการติดต่อ клиปัตยกรรมทางการศึกษา อาชีพ หนังสือที่ฟังเสียงได้ (Ferreira, Moreira, Mendes, Gerla & Cerqueira, 2014) ระบบความรู้ท้องถิ่นของชุมชน (Thinyane & Terzoli, 2009) โดยที่อยู่บนพื้นฐานการมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้า การบูรณาการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสังคมเข้ากับคุณค่าความเป็นมนุษย์ และการใช้ประโยชน์จากบรรดาเทคโนโลยีที่มีทั้งอุปกรณ์ไร้สายและแถบความถี่กว้างที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในชนบทและบริบททาง

ประชากรที่ได้รับบริการต่ำ (Armenta, Serrano, Cabrera & Conte, 2012) และใช้โครงสร้างพื้นฐาน
อาสาสมัครพื้นฐานที่มีอยู่เป็นกุญแจสำคัญที่จะเข้าถึงประชาชน (Agnew & Ripper, 2011)

เทคโนโลยีใหม่สร้างสรรค์สังคม ขณะเดียวกันก็สร้างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและ
ความรู้ดิจิทัลกับผู้ด้อยโอกาสด้วยเช่นกัน และจากการมีสารสนเทศในสังคมอย่างท่วมท้นทำให้เกิดปัญหาการ
จัดระเบียบทางสังคม สังคมมีความล้มเหลว เพราะสังคมมีทั้งข้อมูลที่ทรงพลัง และข้อมูลที่ไม่สะอาด จึงเป็น
ภาระหน้าที่ที่ผู้ใช้เทคโนโลยีใหม่ต้องเรียกหาปัญญาซึ่งคอมพิวเตอร์ไม่มี เป็นปัญหาที่เกิดจากการตกผลึกของ
การอบรมเนื้อหาสารสนเทศที่จำเป็น สำหรับกระบวนการอบรมควรใช้สถาบันราชการในท้องถิ่นเป็นหน่วย
ขับเคลื่อน ร่วมกับเครือข่ายที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อการร่วมกันทางดิจิทัลอันนำไปสู่การร่วมกันทางการเมือง

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เพื่อเพื่อสร้างเนื้อหาหลักสูตรที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ และความรู้ดิจิทัลด้านการเมือง และเกิดการร่วมกันทางดิจิทัลด้านการเมืองของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นนำไปใช้นั้น จึงดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาบริบทชุมชนอย่างเร่งด่วนตามเกณฑ์ที่ใช้กำหนดชุมชนที่ใช้ในการศึกษาในจังหวัดสระแก้ว 1 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดสระแก้ว วันที่ 8 มกราคม 2560

2. การสร้างเนื้อหาหลักสูตรเพื่อทดลองการอบรม เนื้อหาหลักสูตรที่สร้างจากวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

หมวด ก คอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสารเคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต และสื่อใหม่

หมวด ข การเข้าถึงสารสนเทศตามประเภทและลักษณะของสารสนเทศ และการสื่อสาร

หมวด ค การสร้างและการออกแบบเครือข่ายสังคมเสมือนและสังคมจริง

หมวด ง ความรู้และการจัดการความรู้ ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านระบบความรู้ท้องถิ่นของชุมชน ฯลฯ

หมวด จ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

3. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหาหลักสูตร

4. การอบรมตามเนื้อหาหลักสูตรเพื่อสร้างขึ้นกับชุมชน ในจังหวัดระยอง โดยมีการทดสอบก่อนและหลังการอบรม

5. การศึกษาบริบทชุมชนอย่างเร่งด่วนตามเกณฑ์ที่ใช้กำหนดชุมชนที่ใช้ในการศึกษา 4 ชุมชน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 จังหวัด

6. การนำเนื้อหาหลักสูตรที่พัฒนาจากการทดลองไปใช้อบรมกับชุมชนต่าง ๆ ตามที่เลือก 4 ชุมชน โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังภาพที่ 3 ดังนี้

6.1 ชุมชนสุนทรโวหาร ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง วันที่ 15 มกราคม 2560

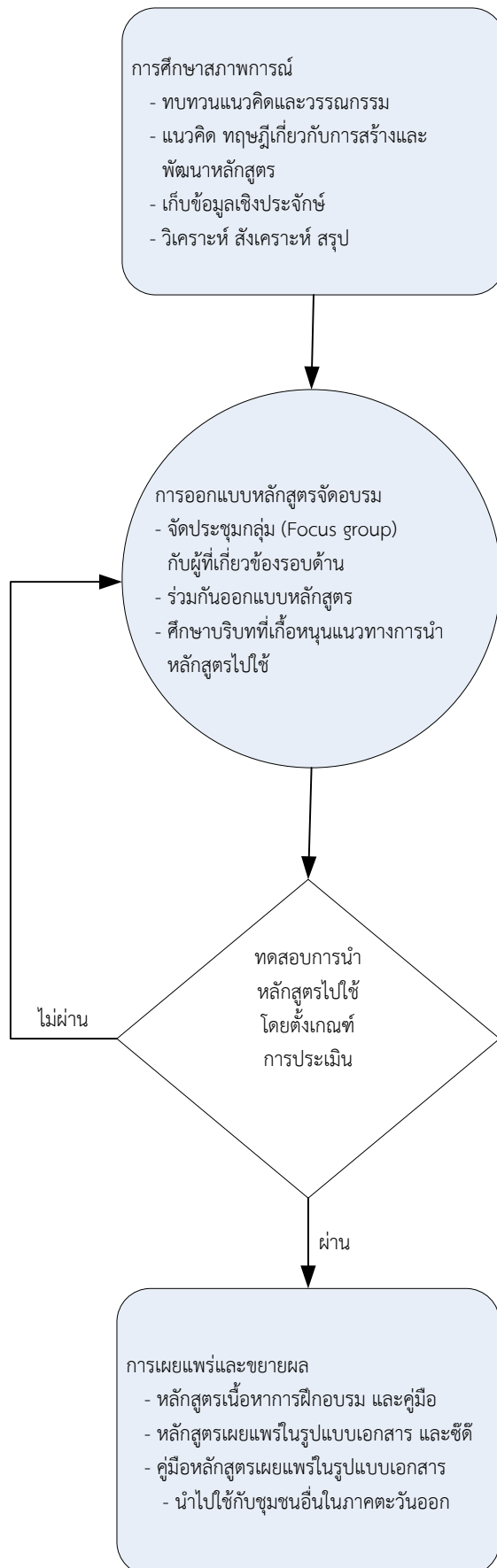
6.2 ชุมชนบ้านมั่นคงรุ่งเรืองพัฒนา ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี วันที่ 17

มกราคม 2560

6.3 ชุมชนบ้านเนินหอม ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี วันที่ 20 มกราคม 2560

6.4 ชุมชนวัฒนานคร ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว วันที่ 21 มกราคม

2560

ภาพที่ 3 กระบวนการดำเนินการวิจัย

7. สร้างคู่มือการใช้หลักสูตร “การฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ และความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก”

8. ค่าสถิติที่ใช้

8.1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมโดยรวมและรายประเด็น และรายชุมชน ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8.2 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น และรายชุมชน ใช้ค่าสถิติ Paired-Samples t Test

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ ได้ผลสรุปดังนี้ 1. หลักสูตรที่ได้ 2. ผลการประเมินก่อนการอบรม และหลังการอบรม 3. ผลการฝึกอบรม และ 4. คู่มือการใช้หลักสูตร

หลักสูตรที่ได้ ประกอบด้วย (1) เนื้อหา ได้แก่

หมวด ก คอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสารเคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต และสื่อใหม่

หมวด ข การเข้าถึงสารสนเทศตามประเภทและลักษณะของสารสนเทศ และการสื่อสาร ได้แก่

เฟซบุ๊ก ยูทูป

หมวด ค ความรู้และการจัดการความรู้ ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านระบบความรู้ท้องถิ่นของชุมชน ฯลฯ

หมวด ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

(2) ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม 6 ชั่วโมง

ผลการประเมินก่อนการอบรม และหลังการอบรม

ผลการประเมินก่อนการอบรม และหลังการอบรมพบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมเพิ่มขึ้นทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 1 และมีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 ทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมโดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการเปรียบเทียบ	การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	โดยรวม	ก่อนอบรม	2.40	0.77
		หลังอบรม	3.36	0.73
2	การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้วยความระมัดระวัง	ก่อนอบรม	2.39	1.09
		หลังอบรม	3.59	0.87
3	การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media)	ก่อนอบรม	2.74	0.86
		หลังอบรม	3.59	0.89
4	การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมล หรือไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.29	1.00
		หลังอบรม	3.05	0.98
5	การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อ ขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.06	1.13
		หลังอบรม	3.23	1.01
6	การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็น อย่างดี	ก่อนอบรม	2.68	1.16
		หลังอบรม	3.47	1.04
7	การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (You Tube) ได้	ก่อนอบรม	2.23	1.17
		หลังอบรม	3.20	1.17
8	การมีความสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพ และชีวิตประจำวัน	ก่อนอบรม	2.49	1.11
		หลังอบรม	3.39	0.95
9	การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลอื่น	ก่อนอบรม	2.08	0.94
		หลังอบรม	3.39	0.88

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนพบว่า (1) ชุมชนที่ 1 ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมเพิ่มขึ้นทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 3 และมีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 ทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 1 โดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการเปรียบเทียบ	การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	โดยรวม	ก่อนอบรม	2.49	0.59
		หลังอบรม	3.28	0.69
2	การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้วยความระมัดระวัง	ก่อนอบรม	2.42	0.77
		หลังอบรม	3.26	0.81
3	การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media)	ก่อนอบรม	2.95	0.76
		หลังอบรม	3.50	0.76
4	การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมล หรือไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.45	0.83
		หลังอบรม	3.00	0.86
5	การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อ ขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.25	0.85
		หลังอบรม	3.05	0.83
6	การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็น อย่างดี	ก่อนอบรม	2.85	0.75
		หลังอบรม	3.70	0.86
7	การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (You Tube) ได้	ก่อนอบรม	1.85	1.04
		หลังอบรม	2.70	1.17
8	การที่สามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพ และชีวิตประจำวัน	ก่อนอบรม	2.60	0.60
		หลังอบรม	3.40	0.60
9	การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลอื่น	ก่อนอบรม	2.58	0.77
		หลังอบรม	3.42	0.61

(2) ชุมชนที่ 2 ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมเพิ่มขึ้นทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 5 และมีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 ทั้งโดยรวม และรายประเด็นทุกรายการ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 2 โดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการเปรียบเทียบ	การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	โดยรวม	ก่อนอบรม	2.67	0.64
		หลังอบรม	3.57	0.71
2	การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง	ก่อนอบรม	2.33	0.97
		หลังอบรม	3.67	0.86
3	การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media)	ก่อนอบรม	2.86	0.79
		หลังอบรม	3.24	1.09
4	การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมล หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.71	1.06
		หลังอบรม	3.26	1.15
5	การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.24	1.30
		หลังอบรม	3.81	0.93
6	การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี	ก่อนอบรม	3.60	0.88
		หลังอบรม	4.10	0.64
7	การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (You Tube) ได้	ก่อนอบรม	3.00	1.14
		หลังอบรม	3.76	0.89
8	การมีสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน	ก่อนอบรม	2.76	1.34
		หลังอบรม	3.43	1.08
9	การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลอื่น	ก่อนอบรม	2.05	0.89
		หลังอบรม	3.20	0.95

(3) ชุมชนที่ 3 ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมเพิ่มขึ้นทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 7 และโดยรวมมีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .001 และรายประเด็น ได้แก่ การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media) มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .046, การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมล หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .001, การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูป (YouTube) ได้ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .004, การที่สามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลรอบข้าง มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 3 โดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการเปรียบเทียบ	การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	โดยรวม	ก่อนอบรม	1.85	0.61
		หลังอบรม	3.06	0.98
2	การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง	ก่อนอบรม	2.00	1.17
		หลังอบรม	3.45	1.15
3	การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media)	ก่อนอบรม	2.37	0.90
		หลังอบรม	2.84	0.90
4	การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมลล์ หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	1.63	0.76
		หลังอบรม	2.74	1.05
5	การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	1.50	0.76
		หลังอบรม	2.80	0.95
6	การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี	ก่อนอบรม	1.90	0.91
		หลังอบรม	2.90	1.02
7	การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูป (You Tube) ได้	ก่อนอบรม	1.81	0.83
		หลังอบรม	3.00	1.15
8	การมีสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน	ก่อนอบรม	1.85	0.81
		หลังอบรม	3.10	1.12
9	การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลอื่น	ก่อนอบรม	1.78	0.81
		หลังอบรม	3.22	1.06

(4) ชุมชนที่ 4 ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมเพิ่มขึ้นทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 9 และโดยรวมมีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 และรายประเด็น ได้แก่ การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .001, การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media) มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .004, การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมล หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .019, การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (YouTube) ได้ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .025, การที่สามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .017, การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลรอบข้าง มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 4 โดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการเปรียบเทียบ	การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	โดยรวม	ก่อนอบรม	2.67	0.99
		หลังอบรม	3.45	0.92
2	การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง	ก่อนอบรม	2.59	1.33
		หลังอบรม	3.73	0.63
3	การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media)	ก่อนอบรม	3.05	0.97
		หลังอบรม	3.52	0.75
4	การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมลล์ หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.64	1.14
		หลังอบรม	3.41	0.80
5	การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	2.50	1.44
		หลังอบรม	3.05	1.13
6	การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี	ก่อนอบรม	2.68	1.46
		หลังอบรม	3.09	1.27
7	การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (You Tube) ได้	ก่อนอบรม	2.30	1.45
		หลังอบรม	3.15	1.14
8	การมีสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน	ก่อนอบรม	2.82	1.44
		หลังอบรม	3.54	1.01
9	การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลอื่น	ก่อนอบรม	2.29	1.06
		หลังอบรม	3.43	0.81

(5) ชุมชนที่ 5 ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมเพิ่มขึ้นทั้งโดยรวม และรายประเด็น ดังตารางที่ 11 และโดยรวม มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 และรายประเด็น ได้แก่ การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media) มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมล หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .001, การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (YouTube) ได้ มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .001, การมีความสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000, การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลรอบข้าง มีค่าความแตกต่างที่มีความสำคัญทางนัยสถิติที่ .000 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนกับหลังอบรมชุมชนที่ 5 โดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการเปรียบเทียบ	การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	โดยรวม	ก่อนอบรม	2.15	0.66
		หลังอบรม	3.36	0.54
2	การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความระมัดระวัง	ก่อนอบรม	2.60	1.10
		หลังอบรม	3.80	0.83
3	การมีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม (Social Media)	ก่อนอบรม	2.45	0.69
		หลังอบรม	3.15	0.81
4	การมีความรู้เกี่ยวกับอีเมลล์ หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	1.89	0.74
		หลังอบรม	2.74	0.93
5	การมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	ก่อนอบรม	1.74	0.87
		หลังอบรม	3.42	0.96
6	การมีความรู้และใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เป็นอย่างดี	ก่อนอบรม	2.40	0.99
		หลังอบรม	3.60	0.88
7	การมีความสามารถตั้งค่าเพื่อดาวน์โหลดคลิปจากยูทูบ (You Tube) ได้	ก่อนอบรม	2.05	0.91
		หลังอบรม	3.31	0.95
8	การมีสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน	ก่อนอบรม	2.35	0.88
		หลังอบรม	3.45	0.89
9	การมีความรู้สึกที่เป็นมิตรทางการเมืองกับบุคคลอื่น	ก่อนอบรม	1.70	0.92
		หลังอบรม	3.65	0.93

ผลการฝึกอบรม มีดังนี้

1. ชุมชนที่ 1 ชุมชนวัฒนานคร ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ผู้เข้าอบรมในหลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นคนวัยทำงานและผู้สูงอายุ วิทยากรบรรยายในแต่ละหัวข้อต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมครั้งนี้มีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และเฟซบุ๊กกันแล้ว บางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่มี และมีการใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ในการส่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

วิทยากรได้สอบถามผู้ร่วมเข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊กที่สามารถใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง และบรรยายถึงข้อควรระวังในการใช้งาน มีการถามตอบและพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง ซึ่งผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีการติดตามและรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ ทางเว็บไซต์ และทางเฟซบุ๊ก ซึ่งประโยชน์ของเฟซบุ๊ก อาทิ ใช้เป็นช่องทางในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ พูดคุยกับเพื่อนที่อยู่ต่างแดน เปิดเพจขายสินค้าเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและติดต่อกับลูกค้า เพื่อทำให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเด็นการขายของผ่านเฟซบุ๊ก ผู้เข้าร่วมอบรมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย อาทิ ผลิตภัณฑ์แชมพูสมุนไพร ดอกอัญชัน ผลิตภัณฑ์โฮมเมด (Homemade) สินค้า OTOP รวมไปถึงเปิดร้านอาหาร เป็นต้น

ส่วนของการพูดคุยเรื่องประเด็นการเมืองนั้น มีการพูดคุยกันบ้างแต่พยายามที่จะหลีกเลี่ยงเรื่องนี้ เพราะว่าอาจจะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน เขียรกันคนละฝ่าย ทำให้อาจมีการผิดใจกันได้ วิทยากรบรรยายในหัวข้อของกฎหมายและ พรบ. (พระราชบัญญัติ) ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ประเด็นการทวงหนี้ การด่าหรือแอบอ้าง ว่ามีความผิดทางกฎหมายอย่างไรบ้าง การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งในส่วนของ พรบ. การกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ การแชร์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องอ่านข้อมูลเท็จจริงก่อนจะทำการแชร์ รวมทั้งบรรยายถึงวิธีการแชร์ข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ มายังหน้าเพจที่ผู้ร่วมอบรมนั้นเปิดขายของออนไลน์ วิทยากรบรรยายในหัวข้อของการใช้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพและชีวิตประจำวัน การใช้ Google, ยูทูป ในการค้นหาข้อมูลหรือวิดีโอต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการนำมาใช้ในอาชีพและในชีวิตประจำวัน รวมทั้งบรรยายถึงขั้นตอนการสร้างที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการลงทะเบียนเพื่อขอบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการสอบถามผู้เข้าร่วมอบรมในการสมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่วนใหญ่จะสมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของ Hotmail และ G-mail เพราะว่าสามารถสมัครได้ง่ายเป็นข้อมูลภาษาไทย และให้ผู้เข้าร่วมที่ยังไม่มีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เข้าไปสมัครใช้งาน โดยมีทีมงานวิทยากรคอยช่วยเหลือ รวมถึงการใช้งานเฟซบุ๊ก ในหัวข้อต่าง ๆ อาทิ ในการโพสต์ข้อมูลหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถเลือกได้ว่าอยากให้เป็นสาธารณะคือทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ หรือเห็นเฉพาะเพื่อน และเฉพาะตัวเอง การเชิญเพื่อนให้มากอดถูกใจเพจ วิทยากรบรรยายในการแชร์ข้อมูลว่าสามารถทำอย่างไรได้บ้าง โดยรวมผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจในประเด็นการใช้งานเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก ในส่วนของประเด็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมยังมีความคิดเห็นในระดับน้อย ในเรื่องของการเมือง และในส่วนของกฎหมาย พรบ. ว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้นผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับ พรบ. ดังกล่าวในระดับปานกลาง

2. ชุมชนที่ 2 ชุมชนบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

หลักสูตรฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นเยาวชนและคนวัยทำงาน

วิทยากรบรรยายในแต่ละหัวข้อต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมนั้นมี E-mail Address กันแล้ว มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่มี วิทยากรได้สอบถามผู้ร่วมเข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊กที่สามารถใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง และบรรยายถึงข้อควรระวังในการใช้งาน มีการถามตอบกันอย่างเป็นกันเอง เช่น ประโยชน์และโทษของเฟซบุ๊กมีอะไรบ้าง โดยการแลกเปลี่ยนสอบถามข้อมูลกันระหว่างวิทยากรและผู้เข้าอบรม เช่น ประโยชน์ของสื่อใช้เป็นช่องทางในการส่งงานอาจารย์ ใช้ติดตามคนในครอบครัว ใช้ส่งแฟน ครูใช้ติดตามนักเรียน เป็นต้น

ในหัวข้อของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ประเด็นการทวงหนี้ การใช้ภาษาที่สุ่มเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี ที่ผิด การกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ การแชร์สื่อต่าง ๆ ที่ต้องอ่านข้อมูลเท็จจริงก่อนแชร์

วิทยากรบรรยายในหัวข้อของการใช้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน การใช้ Google, ยูทูปในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการนำมาใช้ในอาชีพและในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนทางความคิดเห็นกัน ส่วนใหญ่ผู้อบรมใช้ Google ในการค้นหาหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่สนใจ และใช้ยูทูปในการแสวงหาความบันเทิง อาทิ การดูละครย้อนหลัง เป็นต้น

วิทยากรบรรยายถึงขั้นตอนการสร้างที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการลงทะเบียนเพื่อขอบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการสอบถามผู้เข้าร่วมอบรมในการสมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่วนใหญ่ได้สมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของ Hotmail เพราะสามารถสมัครได้ง่ายและสามารถใช้ข้อมูลภาษาไทยได้ รวมถึงการสมัคร Gmail ให้ผู้เข้าร่วมที่ยังไม่มีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เข้าไปสมัครใช้งาน รวมถึงการใช้งานเฟซบุ๊ก ในหัวข้อต่าง ๆ อาทิ ในการโพสต์ข้อมูลหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถเลือกได้ว่าอยากให้เป็นสาธารณะคือทุกคนสามารถเข้าถึงได้ หรือเห็นเฉพาะเพื่อน และเฉพาะตัวเอง

วิทยากรบรรยายในการแชร์ข้อมูลว่าสามารถทำอย่างไรได้บ้าง และบรรยายถึงวิธีในการโหลดยูทูป เก็บไว้ดูย้อนหลัง ว่าสามารถทำได้โดยวิธีการใดได้บ้าง ผู้ร่วมอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจในประเด็นการใช้งานเฟซบุ๊กอยู่ในระดับมากในการใช้ติดต่อสื่อสารกับเพื่อน แฟน คนในครอบครัว การใช้เป็นพื้นที่ขายของ การส่งงาน เป็นต้น ในส่วนของประเด็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมยังมีความคิดเห็นในระดับน้อย ในเรื่องของการเมือง และในส่วนของข้อกฎหมายว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวในระดับปานกลาง

3. ชุมชนที่ 3 ชุมชนสุนทรโวหาร ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

หลักสูตรฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ วิทยากรบรรยายให้ความรู้ในแต่ละหัวข้อต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อออนไลน์

ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมยังไม่รู้จักที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ว่าคืออะไรและมีไว้ใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง มีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ วิทยากรได้มีการสอบถามผู้ร่วมเข้าอบรมเกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ว่ารับรู้ทางไหนบ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นทางหนังสือพิมพ์ ทางโทรทัศน์, เฟซบุ๊ก และมีการตั้งกลุ่มพูดคุยทางไลน์ ตามลำดับ

ส่วนการพูดคุยทางด้านการเมืองผ่านทางไลน์มีบ้าง ส่วนมากเน้นการอ่านโดยไม่แสดงความคิดเห็นโต้กลับ เพราะมีความคิดที่ว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคล วิทยากรบรรยายถึงวิธีการเข้าใช้และการใช้ประโยชน์ของเฟซบุ๊กว่าทำได้โดยวิธีใดบ้าง และบรรยายถึงข้อควรระวังในการใช้งาน มีการถามตอบกันอย่างเป็นกันเอง มีส่วนน้อยเท่านั้นที่เล่นเฟซบุ๊ก เพราะผู้เข้ารับการอบรมยังไม่เข้าใจถึงวิธีการเล่นที่สามารถเกิดประโยชน์ได้ในหลาย ๆ ข้อ ส่วนใหญ่ผู้เข้าอบรมเลือกใช้ไลน์ ในการสื่อสารพูดคุยกันในกลุ่มมากกว่า และวิทยากรบรรยายในหัวข้อของกฎหมายและ พรบ. (พระราชบัญญัติ) ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ประเด็นการทวงหนี้ การใช้ภาษาที่ผิด พรบ. การกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ การแชร์สื่อต่าง ๆ ที่ต้องอ่านข้อมูลเท็จจริงก่อนแชร์ วิทยากรบรรยายในหัวข้อของการใช้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน การใช้ google, ยูทูป ในการค้นหาข้อมูลและวิดีโอต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการนำมาใช้ในอาชีพและในชีวิตประจำวัน

วิทยากรบรรยายถึงขั้นตอนการสร้างที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการลงทะเบียนเพื่อขอบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการสอบถามผู้เข้าร่วมอบรมในการสมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่รู้ที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ วิทยากรจึงได้ช่วยผู้เข้าอบรมในการสมัครเข้าใช้งาน รวมถึงการใช้งานของเฟซบุ๊ก อธิบายในหัวข้อต่างๆ อาทิ ในการโพสต์ข้อมูลหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถเลือกได้ว่าอยากให้เป็นสาธารณะคือทุกคนสามารถเข้าถึงได้ หรือเห็นเฉพาะเพื่อน และเฉพาะตัวเอง และทดสอบการ Live วิดีโอสดๆ ให้ได้เห็นถึงความก้าวหน้าทางการสื่อสารของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

วิทยากรบรรยายในการแชร์ข้อมูลว่าสามารถทำอย่างไรได้บ้าง ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจในประเด็นการใช้ไลน์มากกว่าเฟซบุ๊กในการพูดคุยข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ในส่วนของประเด็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมยังมีความคิดเห็นในระดับน้อย ในเรื่องของการเมือง เพราะเป็นความคิดของแต่ละบุคคล และในส่วนของข้อกฎหมาย ว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวในระดับปานกลาง ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการค้นหาข้อมูลจาก Google

4. ชุมชนที่ 4 ชุมชนบ้านเนินหอม ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและคนทำงาน วิทยากรบรรยายในแต่ละหัวข้อต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมนั้น มีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และเฟซบุ๊กกันแล้ว มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่มี

วิทยากรได้สอบถามผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊กว่าสามารถใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง และบรรยายถึงข้อควรระวังในการใช้งาน มีการถามตอบกันอย่างเป็นกันเอง ซึ่งผู้อบรมส่วนใหญ่มีการติดตามและรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และเฟซบุ๊ก ซึ่งประโยชน์ของเฟซบุ๊ก อาทิ ใช้เป็นช่องทางในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ หรือใช้ไลน์ในการพูดคุยกับเพื่อน ๆ คนในครอบครัว รวมทั้งใช้ในการสั่งงาน เป็นต้น

ในส่วนหัวข้อการเมืองและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์กับการพูดคุยเรื่องการเมือง การเลือกตั้งในชุมชน มีการพูดคุยกันบ้าง โดยรวมแล้วการพูดคุยนี้ ไม่ขัดแย้งกัน วิทยากรได้แสดงตัวอย่างให้เห็นถึงความแตกต่าง ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมได้วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของผู้ส่งสาร-รับสาร ที่จะเกิดขึ้นหลังจากมีการสื่อสารออกไปทั้งสองรูปแบบ ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรม มีความเข้าใจในหลักสูตรฯ และมองเห็นความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ได้ดี

วิทยากรบรรยายในหัวข้อของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ประเด็นการทวงหนี้ การโพสต์ค่าหรือการหมิ่นประมาท ว่ามีความผิดทางข้อกฎหมายอย่างไรบ้าง การใช้ ภาษาที่ไม่เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งในส่วนของพระราชบัญญัติการกระทำ ผิดทางคอมพิวเตอร์ การแชร์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องอ่านข้อมูลเท็จจริงก่อนจะทำการแชร์

วิทยากรบรรยายในหัวข้อของการใช้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน การใช้ Google, ยูทูป ในการค้นหาข้อมูลหรือวิดีโอต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในอาชีพและใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนทางความคิดเห็นกันส่วนใหญ่ผู้อบรมใช้ Google ในการค้นหาหรือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่สนใจ เพราะเป็นเครื่องมือช่วยค้นหาที่ใช้ง่าย วิทยากรบรรยายถึงขั้นตอนการสร้างที่อยู่ไปรษณีย์ อีเล็กทรอนิกส์ และการลงทะเบียนเพื่อขอบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการสอบถามผู้เข้าร่วมอบรมใน การสมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่วนใหญ่จะสมัครที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ของ Hotmail และ G-mail เพราะสามารถสมัครได้ง่ายสามารถใช้ข้อมูลที่เป็นภาษาไทยได้ และให้ผู้เข้าร่วมที่ยังไม่มีที่อยู่ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เข้าไปสมัครใช้งาน โดยมีทีมวิทยากรคอยช่วยเหลือ รวมถึงการใช้งานเฟซบุ๊กใน หัวข้อต่าง ๆ อาทิ ในการโพสต์ข้อมูลหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถเลือกได้ว่าอยากให้เป็นสาธารณะคือทุกคน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ หรือเห็นเฉพาะเพื่อน และเฉพาะตัวเอง วิทยากรบรรยายในการแชร์ข้อมูลว่าสามารถ ทำอย่างไรได้บ้าง

ผู้เข้าอบรมบางท่านไม่สนใจในเนื้อหาบางประเด็น เพราะรู้ข้อมูลอยู่แล้ว ซึ่งไม่เห็นถึงประโยชน์และ มองว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว โดยรวมผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจในประเด็นการใช้งานเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับ ปานกลาง ในส่วนของประเด็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์ นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมยังมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ในเรื่องของการเมือง และในส่วนของข้อกฎหมายว่า ด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้นผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวในระดับ ปานกลางเช่นเดียวกัน

5. ชุมชนที่ 5 ชุมชนบ้านมั่นคงรุ่งเรืองพัฒนา ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

หลักสูตรฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อลดความ เหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นคนวัยทำงานและผู้สูงอายุ

วิทยากรได้มีการสอบถามในประเด็นทางการเมือง ซึ่งผู้อบรมได้มีการพูดคุยในเรื่องการเมืองบ้างโดย พูดคุยในประเด็นการเมืองท้องถิ่น ส่วนประเด็นการเมืองระดับประเทศไม่ค่อยกล้าพูดมากนัก เนื่องจากกลัว เตือร้อนกับตนเองและครอบครัว ส่วนในระดับท้องถิ่นได้มีการพูดคุยกันบ่อยครั้งในโอกาสต่าง ๆ อาทิ การ เลือกตั้งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยพูดคุยผ่านทางไลน์กลุ่ม หรือมีการนัดประชุมกันภายในชุมชน

วิทยากรบรรยายในแต่ละหัวข้อต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมนั้นอยู่ที่ประชณีย์ อิเล็กทรอนิกส์แล้ว มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่มี วิทยากรได้สอบถามผู้ร่วมเข้าอบรมเกี่ยวกับการสมัคร Hotmail, Gmail ว่าแบบใดใช้งานง่ายและเป็นสากล ผู้ร่วมฝึกอบรมบางคนมีแล้วแต่ใช้ไม่เป็น ไม่รู้ว่าสามารถใช้ทำประโยชน์อย่างไรได้บ้าง รวมถึงบรรยายการใช้เฟซบุ๊ก โลก ว่ามีขั้นตอนในการใช้อย่างไร บอกถึงข้อควรระวังในการใช้งาน มีการถามตอบกันอย่างเป็นกันเอง ถึงประโยชน์ของเฟซบุ๊ก อาทิ การสร้างเพจขายของเพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า และติดต่อกับลูกค้า เพราะผู้อบรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำ การเกษตร ทำปุ๋ยธรรมชาติ เพาะเห็ดนางฟ้า และทำงานฝีมือในการสานกระเป๋าขาย เป็นต้น ซึ่งผู้ร่วมอบรมส่วนใหญ่ได้ให้ความสนใจในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก และมีการถามตอบถึงวิธีการสร้างเพจ ที่จะทำให้น่าสนใจ มีคนมาติดตามมาก ๆ เพื่อจะได้ขายสินค้าได้มากขึ้นและเป็นที่รู้จัก และผู้อบรมโดยมากมีไลน์ ในการพูดคุยกันภายในชุมชน

วิทยากรบรรยายในหัวข้อของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ประเด็นการทวงหนี้ การโพสต์คำเมียน้อย การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม รวมถึง กฎหมายว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ การแชร์สื่อต่าง ๆ ที่ต้องอ่านข้อมูลเท็จจริงก่อนแชร์ บรรยายในหัวข้อของการใช้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน การใช้ Google, ยูทูป ในการค้นหาข้อมูล วิดีโอต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการนำไปใช้ในอาชีพและในชีวิตประจำวัน รวมถึงทำการทดสอบวิดีโอ live สด ๆ ให้ผู้เข้าอบรมได้ชมถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี วิทยากรบรรยายถึงขั้นตอนการสร้างที่อยู่ประชณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ และการลงทะเบียนเพื่อขอบัญชีที่อยู่ประชณีย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการสอบถามผู้เข้าร่วมอบรมในการสมัครที่อยู่ประชณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การสมัคร Hotmail, G-mail ให้ผู้เข้าร่วมอบรมที่ยังไม่มีได้เข้าไปสมัครใช้งาน โดยมีทีมวิทยากรช่วยอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ และช่วยผู้เข้าอบรมในการสมัคร และบรรยายถึงประโยชน์ข้อควรระวังในการใช้งาน รวมถึงการใช้งานเฟซบุ๊ก ในหัวข้อต่าง ๆ อาทิ ในการโพสต์ข้อมูลหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถเลือกได้ว่าอยากให้เป็นสาธารณะคือทุกคนสามารถเข้าถึงได้ หรือเห็นเฉพาะเพื่อน และเฉพาะตัวเอง วิทยากรบรรยายในการแชร์ข้อมูลว่าสามารถทำอย่างไรได้บ้าง ผู้ร่วมอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจในประเด็น การใช้งานเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก ในการใช้สร้างเพจขายของออนไลน์ ในส่วนของประเด็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมยังมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ในเรื่องของการเมือง และในส่วนของข้อกฎหมาย ว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้น ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับ พรบ. ดังกล่าวในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ผลสรุปการจัดฝึกอบรมหลักสูตร “การใช้เทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ด้านดิจิทัล (Digital) ด้านการเมืองในชุมชนภาค ตะวันออก”

จากการที่วิทยากรได้บรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสื่อสารข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับการเมืองและการแสดงความคิดเห็น ในเวทีการอบรมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมอบรมที่มีความหลากหลายของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ สถานภาพ รายได้ อาชีพ รวมถึงประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่มีอยู่ปัจจุบัน ซึ่งจากการจัดเวทีอบรมหลักสูตร “การใช้เทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ด้านดิจิทัล (Digital) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก” 5 จังหวัด ประกอบด้วย

1. ชุมชนบ้านนาโพธิ์	ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต	จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. ชุมชนสุนทรโวหาร	ตำบลทางเกวียน อำเภอแก่ง	จังหวัดระยอง
3. ชุมชนบ้านมั่นคงรุ่งเรืองพัฒนา	ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง	จังหวัดจันทบุรี
4. ชุมชนบ้านเนินหอม	ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง	จังหวัดปราจีนบุรี
5. ชุมชนวัฒนานคร	ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร	จังหวัดสระแก้ว

โดยเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ในการอบรมหลักสูตร “การใช้เทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ด้านดิจิทัล (Digital) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก” เปิดประเด็นเนื้อหาด้วยความเป็นมาของโครงการเรื่องความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมือง ที่เกิดจากฐานความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ จนทำให้บุคคลในสังคมเกิดความแปลกแยกจนเป็นการกีดกันทางการเมือง (Exclusion) โดยไม่รู้ตัว ซึ่งในปัจจุบันบริบททางสังคมได้เปลี่ยนไปจากเดิมโดยเทคโนโลยีจนทำให้ปัญหาการกีดกันซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นอกเมืองหรือในชุมชน รวมถึงการชี้ให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้เล็งเห็นความสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อสร้างบทบาทเทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกได้

โดยมีกรอบเนื้อหาที่ใช้ในการบรรยายและจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำประกอบด้วย

1. การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์
2. ท้ายไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมลแอดเดรส หรืออีเมล (e-Mail Address) และการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
3. เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูป: การใช้งาน และข้อควรระวังในการใช้งาน
4. การแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน
5. กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

หลังจากการบรรยายเนื้อหาตามกรอบที่กำหนดไว้แล้ว วิทยากรได้มีการพูดคุยและสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการอบรม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นในประเด็นการเมืองของผู้เข้าร่วมแต่ละท่าน โดยมีประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

1. สื่อออนไลน์ที่ท่านเลือกใช้ในการสื่อสารประเด็นการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ คืออะไร และเพราะอะไร

“ส่วนใหญ่ก็จะใช้พวกไลน์ เพราะมันมีไลน์กลุ่มอยู่แล้ว ที่สำคัญง่ายต่อการสื่อสาร และคนที่เราจะพูดด้วยก็เพื่อน ๆ กันทั้งนั้น ไว้ใจได้ ที่ใช้ไลน์เพราะว่าสะดวกดี ส่งข้อมูลได้รวดเร็ว”

“ปกติก็จะใช้ไลน์นะ แต่เป็นไลน์ส่วนตัวเพราะว่า เวลาส่งอะไรพวกนี้ไปในกลุ่ม เราไม่รู้ว่ามีใครอยู่ฝั่งไหน สื่ออะไรนะ ที่เลือกใช้ไลน์เพราะลูกสาวสอน มันใช้ง่ายดี”

“ตอนนี้ที่ใช้อยู่จะเป็นเฟซบุ๊กนะ เพราะว่าเราไม่ค่อยมีเพื่อนเท่าไร เวลาลงข้อมูลไป มันจะมีคนมากดหัวแม่มือให้ เราก็ดีใจ (หัวเราะ)”

“ป่าจะใช้วิธีการพูดมากกว่า การใช้พวกมือถือ เพราะว่าใช้ไม่เป็นลูกสอนกึ่ง คนแก่ก็แบบนี้แหละ (หัวเราะ)”

2. เนื้อหา (ประเด็นการเมือง) ที่ใช้สื่อสารในสื่อออนไลน์ หรือสื่อสารในชีวิตประจำวัน

“ก็เรื่องเกี่ยวกับนายกตู่บ้าง เรื่องยิ่งลักษณ์ ทักษิณบ้าง ข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ก็ได้มาจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ ดูทีวี บางทีก็ที่เค้าส่งต่อ ๆ กันมานะ”

“ส่วนมากจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับนายก อบต.บ้าง กำนันผู้ใหญ่บ้านบ้าง ใครทำดีเราก็มข ใครมันทำขมเราก็ด่า ๆ ปะปนกันไปเนอะ(หัวเราะ)”

ตัวอย่างที่เคยโพสต์นะ “...นี่...เป็นนายกที่ไม่ได้เรื่องได้ราว ถ้าพี่ชายมันไม่ส่งมาก็คงไม่ได้มาเป็นนายกหรอก อยู่เลี้ยงลูกอยู่บ้านดี ๆ สบาย ๆ ไม่ชอบ ถ้าเป็นแรนะ มีเงิน อยากเที่ยว อยากทำอะไรก็ทำ ไม่ต้องให้คนมานั่งด่าทุกวัน”

ซึ่งมีผู้เข้าร่วมท่านอื่น ๆ ได้ถ่ายทอดเรื่องและภาษาที่เคยใช้ในการสื่อสารออกไป เช่น

“ถ้าประยุทธ์ไม่มายึดอำนาจ ไอ้พวกนักการเมืองมันก็ยิ่งเถียงกัน ด่ากันตลอดไม่จบไม่สิ้น”

“...มันอยู่นอกประเทศ แต่มันมีเงิน พวกลูกน้องมันเยอะ ยังเห็นลอยหน้าลอยตาได้ตอนนี่”

“...ก็โกงเหมือนพี่ชาย โกงกระทั่งชวานา ดีแล้วที่ คลช. เข้ามารัฐประหาร”

แต่ก็มีผู้เข้าอบรมหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า เรื่องแบบนี้มันเสี่ยงเกินที่จะใช้สื่อสมัยใหม่หรือที่เรียกว่าเทคโนโลยี เพราะเป็นเรื่องที่คนในชุมชนไม่ค่อยถนัด ความรู้ความเข้าใจและการเข้าถึงเครื่องมือที่ทันสมัยมีน้อยมาก ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีใครเขาแสดงความคิดเห็นหรือแชร์ข้อมูลออกไป

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า ภาษาที่กลุ่มผู้เข้าอบรมใช้ในการสื่อสารประเด็นการเมือง บนสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาบ้าน ๆ เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา แต่มีความสับสนเสี่ยงในการสร้างความแตกแยกให้กับหมู่คณะหรือสมาชิกในกลุ่มไลน์และเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นสื่อสาธารณะที่บุคคลสามารถเข้าถึงและเห็นข้อมูล ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารได้ แต่การพูดคุยกันในเรื่องการเมืองก็จะพยายามหลีกเลี่ยง เพราะว่าอาจจะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน เชียร์กันคนละฝ่าย ทำให้อาจมีการผิดใจกันได้

3. ที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมลแอดเดรส หรืออีเมล (e-Mail Address) และการลงทะเบียนเพื่อขอมอบบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

เนื้อหาประเด็นนี้ ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมอบรมที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์แล้ว มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่มี แต่การใช้ประโยชน์จากที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์อาจจะยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากที่มีเมลเพราะใช้ในการสมัครไลน์ เฟซบุ๊ก เท่านั้น ซึ่งจากการพูดคุยสอบถามระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมอบรม ทำให้ทราบถึงการมีเมลและการใช้งานดังนี้

“รู้อามี แต่ไม่เคยได้ใช้งานอะไรเลย ลูกทำให้ แล้วก็สมัครไลน์ เฟซ ส่วนประโยชน์ก็ฟังจะมารู้อวันนี้แหละ ถ้าพวกหนูไม่มาอบรมก็ไม่รู้เรื่องกะเค้าเลย”

“น่าจะมึนนะ ลูกเคยขอบัตรประชาชนไป บอกว่าจะไปสมัครเมลให้ ลุงก็ถามว่าจะเอาไปทำอะไร เค้าบอกว่าจะไปสมัครอีเมล แล้วก็จะได้สมัครเฟซบุ๊กให้พ่อ เอาไว้คุยกับเพื่อนสมัยหนุ่ม ๆ (หัวเราะ)”

“ตอนนี่ก็ใช้อยู่บ่อยๆจะ เพราะว่าเวลามีเอกสารของ อสม.มา ก็จะส่งมาทางอีเมล จะว่าไปก็สะดวกดี แรก ๆ กิ่งนิดหน่อย ใช้ไปสักพักก็ชิน แต่รับได้อย่างเดียวนะ ถ้าจะให้ส่งก็ทำไม่เป็น แต่วันนี้มาเข้าอบรมดีมากเลย สอนให้ส่ง สอนวิธีการใช้งาน ขอขอบคุณมากจ่ะ”

“รู้อามีอยู่ แต่ตอนนี้จำรหัสไม่ได้แล้ว อีกอย่างคือบ้าไม่ค่อยได้ใช้งานด้วย ส่วนใหญ่ใช้มือถือก็โทรออก รับเข้าซะส่วนใหญ่ วันนี้พวกอาจารย์มาสอนใช้งาน สมัครให้ใหม่ บอกประโยชน์ ต่อไปก็ต้องให้ลูกสอนบ่อยๆ จะได้ใช้งานได้เก่ง ๆ”

“ไม่เคยมีเลย ฟังมีครั้งแรกก็วันนี้คะ ดีใจมาก ๆ เลยที่มีวิทยากรมาให้ความรู้ และสมัครอีเมลให้ทุกคน ต่อไปต้องฝึกบ่อยๆ หรือวิทยากรก็ต้องมาสอนน้ำบ่อย ๆ นะ (หัวเราะ)”

4. เฟซบุ๊ก (Facebook) การใช้งาน และข้อควรระวังในการใช้งาน

วิทยากรได้สอบถามผู้ร่วมเข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊กว่าสามารถใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง และบรรยายถึงข้อควรระวังในการใช้งาน มีการถามตอบและพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง ซึ่งผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีการติดตามและรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ ทางเว็บไซต์ และทางเฟซบุ๊ก ซึ่งประโยชน์ของเฟซบุ๊ก อาทิ ใช้เป็นช่องทางในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ พูดคุยกับเพื่อนที่อยู่ต่างแดน เปิดเพจขายของเพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าและติดต่อกับลูกค้า เพื่อให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเด็นการขายของผ่านเฟซบุ๊ก ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

5. การแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน

ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ทั้ง 5 จังหวัด ประกอบอาชีพอิสระและเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นการใช้สื่อสารสนเทศในการต่อยอดเพื่อประกอบอาชีพและชีวิตประจำวัน จึงเด่นไปในการการสร้างเพจขายของเพื่อ

เพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า และติดต่อกับลูกค้า เช่น การทำการเกษตร ทำปุ๋ยธรรมชาติ เพาะเห็ด นางฟ้า และทำงานฝีมือในการสานกระเป๋ายาย เป็นต้น

จากการให้ผู้เข้าอบรมลงมือปฏิบัติในการสมัครและเรียนรู้อารมณ์ร่วมกัน พบว่า ความถนัดและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยียังมีน้อย สังเกตได้จากคำถามที่เกิดขึ้นในระหว่างการทดลอง เช่น

“การสร้างเพจ ต้องทำอย่างไร ทำแล้วของที่เรายขายจะขายดีจริงหรือ มันมีวิธีการทำอย่างไร”

“การได้เล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (Story) เราสามารถโพสต์ได้บนเฟซบุ๊กหรือไลน์ได้เลยใช่ไหม ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือเปล่า”

“ถ้าเราแชร์ข้อมูลบ่อย ๆ จะเสียเงินหรือไม่ แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่ามีคนเข้ามาดูและกดติดตามสินค้าเรา” เป็นต้น

คู่มือการใช้หลักสูตร “การฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ และความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก”

การพัฒนาหลักสูตร

การรู้เท่าทันสื่อใหม่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้งานสื่อใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะด้านการสร้างการร่วมกันทางดิจิทัล (Digital Inclusion) การเพิ่มความระมัดระวังในการสื่อสาร การมีความรู้และการมีความสามารถใช้อินเทอร์เน็ตจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ จากการทดลองใช้หลักสูตร “การฝึกอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ และความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออก” ครั้งนี้ ทำให้มีความมั่นใจได้ว่าด้วยเนื้อหาและเวลาที่กำหนดไว้จะเป็นพื้นฐานการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้

ความสำคัญ

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมือง เกิดจากฐานความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจจนทำให้บุคคลในสังคมเกิดความแปลกแยกจนเป็นการกีดกันทางการเมือง (Exclusion) ต่อมาบริบททางสังคมได้เปลี่ยนไปจากเทคโนโลยีจนทำให้ปัญหาการกีดกันซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล จนสังคมล่มสลายดังที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ สามารถนำบทบาทเทคโนโลยีใหม่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกได้

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ในพื้นฐานการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ได้
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ เข้าถึงแหล่งและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองร่วมกันได้

3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์

เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัล (Digital Divide) ด้านการเมืองในชุมชนภาคตะวันออกเฉียง

เนื้อหาที่ใช้ในการอบรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

1. การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์
2. ท้ายไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมลแอดเดรส หรืออีเมล (e-Mail Address) และการลงทะเบียนเพื่อขอมอบบัญชีท้ายไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
3. เฟซบุ๊ก (Facebook) และยูทูป (Youtube): การใช้งาน และข้อควรระวังในการใช้งาน
4. การแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน
5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม: 6 ชั่วโมง

ภาคทฤษฎี 2 ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ 4 ชั่วโมง

แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

1. การมีองค์กร หรือหน่วยงานท้องถิ่นเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน
2. การมีวิทยากรที่รู้เท่าทันสื่อใหม่ จะนำไปสู่ความสำเร็จได้
3. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีใหม่ที่เป็นอุปกรณ์การสื่อสาร ประชาชนส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์เหล่านี้อยู่แล้ว จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สื่อใหม่ให้กับประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น

คู่ที่	รายการ (ก่อน-หลังอบรม)	ค่าความแตกต่างรายคู่					t	df	Sig. (2-tailed)***
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	โดยรวม	-0.96	0.71	0.08	-1.11	-0.81	-12.69	87	.000
2	การแสดงความคิดเห็น	-1.20	1.18	0.11	-1.42	-0.98	-10.81	101	.000
3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม	-0.51	0.90	0.09	-0.69	-0.34	-5.74	100	.000
4	ความรู้เกี่ยวกับอีเมล	-0.76	0.93	0.09	-0.95	-0.58	-8.25	100	.000
5	การลงทะเบียนขอใช้อีเมล	-1.17	1.12	0.11	-1.39	-0.95	-10.54	101	.000
6	ความรู้และการใช้งานเฟซบุ๊ก	-0.78	0.95	0.09	-0.97	-0.60	-8.33	101	.000
7	การตั้งค่าเพื่อดาวนโหลดยูทูป	-0.97	1.11	0.11	-1.19	-0.74	-8.56	95	.000
8	การแสวงหาสารสนเทศ	-0.90	1.12	0.11	-1.12	-0.68	-8.21	102	.000
9	ความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น	-1.30	1.26	0.13	-1.56	-1.05	-10.30	97	.000

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 1

คู่ที่	รายการ (ก่อน-หลังอบรม)	ค่าความแตกต่างรายคู่					t	df	Sig. (2-tailed)***
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	โดยรวม	-0.79	0.55	0.13	-1.05	-0.53	-6.28	18	.000
2	การแสดงความคิดเห็น	-0.84	0.60	0.14	-1.13	-0.55	-6.10	18	.000
3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม	-0.55	0.69	0.15	-0.87	-0.23	-3.58	19	.002
4	ความรู้เกี่ยวกับอีเมล	-0.55	0.60	0.14	-0.83	-0.27	-4.07	19	.001
5	การลงทะเบียนขอใช้อีเมล	-0.80	0.95	0.21	-1.25	-0.35	-3.76	19	.001
6	ความรู้และการใช้งานเฟซบุ๊ก	-0.85	0.93	0.21	-1.29	-0.41	-4.07	19	.001
7	การตั้งค่าเพื่อดาวนโหลดยูทูป	-0.85	0.88	0.20	-1.26	-0.44	-4.34	19	.000
8	การแสวงหาสารสนเทศ	-0.80	0.62	0.14	-1.09	-0.51	-5.81	19	.000
9	ความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น	-.084	0.90	0.21	-1.28	-0.41	-4.10	18	.001

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 2

คู่ที่	รายการ (ก่อน-หลังอบรม)	ค่าความแตกต่างรายคู่					t	df	Sig. (2-tailed)***
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	โดยรวม	-0.89	0.61	1.14	-1.18	-0.60	-6.38	18	.000
2	การแสดงความคิดเห็น	-1.33	0.91	0.20	-1.75	-0.92	-6.70	20	.000
3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม	-.038	1.07	0.23	-0.87	0.11	-1.63	20	.119
4	ความรู้เกี่ยวกับอีเมล	-0.57	1.12	0.24	-1.08	-0.06	-2.33	20	.030
5	การลงทะเบียนขอใช้อีเมล	-1.57	1.16	0.25	-2.10	-1.04	-6.18	20	.000
6	ความรู้และการใช้งานเฟซบุ๊ก	-0.50	0.69	0.15	-0.82	-0.18	-3.25	19	.004
7	การตั้งค่าเพื่อดาวนโหลดยูทูป	-0.76	1.00	.022	-1.21	-0.31	-3.50	20	.002
8	การแสวงหาสารสนเทศ	-0.67	1.15	0.25	-1.19	-0.14	-2.65	20	.016
9	ความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น	-1.15	1.27	0.28	-1.74	-0.56	-4.06	19	.001

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 3

คู่ที่	รายการ (ก่อน-หลังอบรม)	ค่าความแตกต่างรายคู่					t	df	Sig. (2-tailed)***
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	โดยรวม	-1.21	1.02	0.27	-1.80	-0.63	-4.46	13	.001
2	การแสดงความคิดเห็น	-1.45	1.39	0.31	-2.10	-0.80	-4.65	19	.000
3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม	-0.47	0.96	0.22	-0.94	-0.01	-2.14	18	.046
4	ความรู้เกี่ยวกับอีเมล	-1.11	1.05	0.24	-1.61	-0.60	-4.60	18	.000
5	การลงทะเบียนขอใช้อีเมล	-1.30	1.03	0.23	-1.78	-0.82	-5.64	19	.000
6	ความรู้และการใช้งานเฟซบุ๊ก	-1.00	1.08	0.24	-1.50	-0.50	-4.16	19	.001
7	การตั้งค่าเพื่อดาวนโหลดยูทูป	-1.19	1.38	0.34	-1.92	-0.45	-3.45	15	.004
8	การแสวงหาสารสนเทศ	-1.25	1.16	0.26	-1.79	-0.71	-4.80	19	.000
9	ความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น	-1.44	1.15	0.27	-2.02	-0.87	-5.33	17	.000

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 4

คู่ที่	รายการ (ก่อน-หลังอบรม)	ค่าความแตกต่างรายคู่					t	df	Sig. (2-tailed)***
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	โดยรวม	-0.78	0.58	1.33	-1.06	-0.50	-5.82	18	.000
2	การแสดงความคิดเห็น	-1.14	1.46	0.31	-1.78	-0.49	-3.66	21	.001
3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม	-0.48	0.68	0.15	-0.79	-0.17	-3.21	20	.004
4	ความรู้เกี่ยวกับอีเมล	-0.77	0.81	0.17	-1.13	-0.41	-4.46	21	.000
5	การลงทะเบียนขอใช้อีเมล	-0.55	1.01	0.22	-0.99	-0.10	-2.53	21	.019
6	ความรู้และการใช้งานเฟซบุ๊ก	-0.41	0.80	0.17	-0.76	-0.06	-2.41	21	.025
7	การตั้งค่าเพื่อดาวนโหลดยูทูป	-0.85	0.81	0.18	-1.23	-0.47	-4.68	19	.000
8	การแสวงหาสารสนเทศ	-0.73	1.32	0.28	-1.31	-0.14	-2.59	21	.017
9	ความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น	-1.14	1.24	0.27	-1.71	-0.58	-4.24	20	.000

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างโดยรวมและรายประเด็น ชุมชนที่ 5

คู่ที่	รายการ (ก่อน-หลังอบรม)	ค่าความแตกต่างรายคู่					t	df	Sig. (2-tailed)***
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
1	โดยรวม	-1.21	0.74	0.18	-1.58	-0.83	-6.75	16	.000
2	การแสดงความคิดเห็น	-1.20	0.95	0.21	-1.65	-0.75	-5.64	19	.000
3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคม	-0.70	1.08	0.24	-1.21	-0.19	-2.90	19	.000
4	ความรู้เกี่ยวกับอีเมล	-0.84	0.96	0.22	-1.30	-0.38	-3.83	18	.001
5	การลงทะเบียนขอใช้อีเมล	-1.68	1.06	0.24	-2.19	-1.17	-6.95	18	.000
6	ความรู้และการใช้งานเฟซบุ๊ก	-1.20	1.06	0.24	-1.69	-0.71	-5.08	19	.000
7	การตั้งค่าเพื่อดาวนโหลดยูทูป	-1.26	1.45	0.33	-1.96	-0.57	-3.81	18	.001
8	การแสวงหาสารสนเทศ	-1.10	1.17	0.26	-1.65	-0.55	-4.22	19	.000
9	ความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น	-1.95	1.47	0.33	-2.64	-1.26	-5.94	19	.000

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อสร้างเนื้อหาหลักสูตรที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ดิจิทัลด้านการเมือง และเกิดการร่วมกันทางดิจิทัลด้านการเมืองของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับหน่วยงานในท้องถิ่นนำไปใช้ ผลการวิจัยสามารถสรุป นำมาอภิปราย และให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุป

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้เป็น 1. เนื้อหาหลักสูตร 2. คู่มือหลักสูตร 3. คุณค่าที่ได้จากการอบรม

1. เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย

(1) การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดและภาษาที่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์

(2) ที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมลแอดเดรส หรืออีเมล (e-Mail Address) และการลงทะเบียนเพื่อขอมีบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

(3) เฟซบุ๊ก (Facebook) และยูทูป (Youtube): การใช้งาน และข้อควรระวังในการใช้งาน

(4) การแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน

(5) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

2. คู่มือหลักสูตร

คู่มือหลักสูตรเป็นคู่มือที่มีเนื้อหาที่ผู้เข้าอบรมสามารถนำไปใช้ได้ทุกกิจกรรมทั้งในการดำเนินชีวิตการเมือง และอาชีพ และเป็นคู่มือที่เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีใหม่ให้แก่ผู้เข้าอบรมได้ โดยใช้ระยะเวลา 6 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 2 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 4 ชั่วโมง

3. คุณค่าที่ได้จากการอบรม

3.1 ลดความเหลื่อมล้ำได้

แม้ว่าผู้เข้าอบรมให้ความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีหม่ต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการอบรมกับหลังการอบรมด้านความเป็นมิตรต่อบุคคลอื่นแล้วพบว่า มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงด้วยค่านัยสำคัญนัยทางสถิติที่ .000 หรือเมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนแล้วมีค่าความแตกต่างด้วยค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ในชุมชนที่ 1 และชุมชนที่ 2

ทั้งนี้สอดคล้องกับการมีความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้นที่แตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังการอบรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 หรือเมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนแล้วมีค่าความแตกต่างด้วยค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ในชุมชนที่ 4

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้เข้าอบรมยอมรับว่าต้องมีความระมัดระวังในการสื่อสาร อันเป็นการสร้างความเป็นมิตรต่อกันได้

3.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้งานสื่อใหม่ มีทุกวัยที่เข้าอบรมแล้วใช้สื่อใหม่ในการตอบสนองความต้องการในการสื่อสาร เช่น เยาวชนใช้ส่งการงาน อาจารย์ ครูใช้ติดตามนักเรียน สำหรับระดับการใช้งานมีทั้งที่เริ่มต้นการใช้งาน ไปจนถึงการใช้งานได้หลากหลาย

3.3 เพิ่มช่องทางในการแสวงหาสารสนเทศ

ผู้เข้าอบรมใช้สื่อใหม่แสวงหาสารสนเทศเพื่ออาชีพ ความบันเทิง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3.4 เพิ่มช่องทางในการขายสินค้า

ผู้เข้าอบรมสามารถเพิ่มช่องทางในการขายสินค้าได้

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เนื้อหาหลักสูตร มีลักษณะของการส่งเสริมคุณสมบัติพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย คือการแสดงความคิดเห็นด้านความเคารพในสิทธิของผู้อื่นอย่างมีความระมัดระวังผ่านสื่อเทคโนโลยีใหม่ ซึ่ง Lor และ Britz (2007) ได้แสดงแสดงความเห็นสนับสนุนข้อค้นพบนี้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสริมสร้างความโปร่งใสและความเป็นประชาธิปไตยโดยการสร้างพื้นที่และบรรยากาศสาธารณะให้เป็นประชาสังคม และเสนอเสาหลักสังคมความรู้ 4 เสาหลัก ดังนี้ (1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและภาวะเชื่อมต่อ (2) เนื้อหาสารสนเทศและการเข้าถึงอย่างสะดวก (3) โครงสร้างพื้นฐานมากกว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (4) ศักยภาพของบุคคล นอกจากนี้ยังกล่าวเสริมอีกว่าการให้อิสระเสรีเป็นปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในสังคมความรู้

2. กระบวนการอบรม

2.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม การอบรมใช้เวลา 1 วัน (หรือ 6 ชั่วโมง) ที่ได้สาระทั้งวิธีการสื่อสาร การใช้สื่อ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทั้งความรู้ อาชีพ บันเทิง การเมือง และใช้สื่อสาร เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ และสินค้า ที่เป็นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นระยะเวลาที่ไม่สูญเสียไปมากนักที่ผู้เข้าอบรมสามารถเข้าร่วมได้และได้รับสิ่งที่มีประโยชน์สูง จากผลการวิจัยหนึ่ง (กุลสวัสดิ์ คงประดิษฐ์, 2553, หน้า 103-106) สนับสนุนระยะเวลาที่ใช้ครั้งนี้

2.2 ผู้ให้การอบรม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อใหม่ หรือเป็นผู้รู้เท่าทันสื่อใหม่ (Media Literacy) ต้องให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสารสนเทศ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอื่นเพื่อให้บริการสารสนเทศและเข้าถึงผู้ใช้ได้ในระดับสูงสุด อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนสังคมประชาธิปไตย จากการศึกษาของ Thompson (2008) สนับสนุนข้อค้นพบนี้ ที่ Thompson พบว่า การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าสารสนเทศที่ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้งานสื่อใหม่ มีทุกวัยที่เข้าอบรมแล้วใช้สื่อใหม่ในการตอบสนองความต้องการในการสื่อสาร เช่น เยาวชนใช้ส่งการงาน อาจารย์ ครูใช้ติดตามนักเรียน สำหรับระดับการใช้งานมีทั้งที่เริ่มต้นการใช้งาน ไปจนถึงการใช้งานได้หลากหลาย ซึ่งข้อพิจารณาของ Figueiredo, Prado และ Kramer (2012) สนับสนุนข้อค้นพบนี้ โดยกล่าวว่า การแพร่กระจายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะช่วยขจัดความยากจนและส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม ทำได้โดย ขั้นแรก การรู้ดิจิทัล จะสัมฤทธิ์ผลได้จากคอมพิวเตอร์ที่มีประโยชน์แก่กุลกับมนุษย์ ได้แก่ โทรศัพท์อัจฉริยะและคอมพิวเตอร์พกพา ขั้นที่สอง เป็นการสร้างศักยภาพทางวิชาชีพ สัมฤทธิ์ผลจาก

คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลแบบดั้งเดิม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมาส์เป็นปัญหาของผู้สูงอายุ ส่วนแป้นพิมพ์เป็นปัญหา กับผู้ไม่รู้หนังสือ การรณรงค์ของสองสิ่งนี้ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ และเครือข่ายทาง สังคม รวมถึงเนื้อหาสารสนเทศที่ต้องการเสริมการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนต่ำหรือไม่ได้รับการสนับสนุนเลย

4. ผู้เข้ารับการอบรม

Bonfadelli (2002) พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตเชิงรุกมาก โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับ สารสนเทศมาก ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยให้ความสนใจกับกิจกรรมด้านบันเทิงจากอินเทอร์เน็ต จะทำให้ สังคมสามารถขับเคลื่อนไปได้ร่วมกัน ตามที่ Floridi (2007) กล่าวถึง พัฒนาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารในอนาคตและกล่าวถึงผลกระทบที่จะมีต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สังคมสารสนเทศคือขีดแบ่ง ระหว่างออนไลน์และออฟไลน์จะหมดไปในไม่ช้า และเมื่อไม่มีความแตกต่างแล้ว มนุษย์จะไม่กลายเป็นหุ่นยนต์ (Cyborgs) แต่จะมีลักษณะของคาบเกี่ยวที่สร้างจากสารสนเทศ (Inforgs) เชื่อมเข้าด้วยกัน ในสังคมประชาธิปไตยที่สร้างพลังการเมืองเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสารสนเทศโดยใช้สื่อมวลชน จึงเป็นไปได้ที่จะ แยกศัตรูออกจากมิตร ปัจจุบัน การเห็นชอบด้วยกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองในขั้นต้นเกิดขึ้นในโลก เสมือนและในสื่อมวลชน (Nikonov, 2013) ที่มีรากฐานเชิงทฤษฎีของนโยบายสังคมสารสนเทศ โดยการให้ ประชาชนเข้าใจแนวคิดของการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และความยั่งยืนของสังคมสารสนเทศ (Verdegem & Fuchs, 2013)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป
 - การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสามารถทำได้ หากมีเวทีให้ประชาชนในพื้นที่เดียวกัน ให้ได้มี โอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันผ่านสื่อใหม่ร่วมกัน
 - สามารถนำการวิจัยครั้งนี้ไปอบรมขยายผลในภูมิภาคอื่นได้
2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - ควรมีองค์กร หรือหน่วยงานท้องถิ่นเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น การเป็น องค์กรขับเคลื่อนกระบวนการ การจัดให้มีโครงข่ายบริการอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ
 - ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อใหม่ เป็นผู้ให้การอบรม
 - ผู้เข้าอบรมควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีใหม่
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - ควรศึกษาปัจจัยหรือสาเหตุของความแตกต่างความคิดเห็นทางการเมืองเป็นรายชุมชน และ เปรียบเทียบระหว่างชุมชน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำความคิดเห็นทางการเมืองอย่างถาวร
 - ควรศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือกันทางการเมืองให้เข้มแข็ง จนสามารถพัฒนาหรือแก้ปัญหา ของชุมชนได้

บรรณานุกรม

- กุลสวัสดิ์ คงประดิษฐ์. (2553). การจัดการสารสนเทศและบริการสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้: รายงานการวิจัย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 18(30), 95-107.
- จิตรา สมบัติรัตนานันท์. (2552). วัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กรณีศึกษาเฉพาะชุมชน ต. เนินซ้อ อ. แกลง จ. ระยอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวี ปิยะโอสตรรค์. (2556). เศรษฐศาสตร์การเมืองของความขัดแย้งในการบริหารจัดการกีฬาฟุตบอลอาชีพท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กรณีศึกษาสโมสรฟุตบอลจันทบุรี เอพีซี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2554). พัฒนาการของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ : วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Atak, M., & Ertugut, R. (2010). Importance of educated human resources in the information age and view of information society organizations on human. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1452-1456.
- Bach, A. Shaffer, G. & Wolfson, T. (2013). Digital human capital: developing a framework for understanding the economic impact of digital exclusion in low-income communities. *Journal of Information Policy*, 3, 247-266.
- Barros, C. (2013). Representations of Poverty and Digital Inclusion: Clashes over alterity in the field of technology and the virtual universe. *Journal of Latin American Communication Research*, 2(1).
- Beck, E., Madon, S., & Sahay, S. (2004). On the margins of the "Information Society": A comparative study of mediation. *Information Society*, 20(4), 279-290.
- Beiers, H. R. (1986). Information for the future: an examination of the role of the Australian commission for the future. *Proceedings of the ASIS Annual Meeting*, 23, 12-15.
- Benkler, Y. (1998). Communications infrastructure regulation and the distribution of control over content. *Telecommunications Policy*, 22(3), 183-196.
- Bhagat, N. A. (1977). Information dissemination - a systems viewpoint. *IEEE Transactions on Professional Communication*, PC-20(2), 76-79.
- Bonfadelli, H. (2002). The Internet and knowledge gaps: A theoretical and empirical investigation. *European Journal of Communication*, 17(1), 65-84.
- Bovens, M. (2002). Information rights: Citizenship in the information society. *Journal of Political Philosophy*, 10(3), 317-341.
- Britz, J. J. (2004). To know or not to know: A moral reflection on information poverty. *Journal of Information Science*, 30(3), 192-204.
- Britz, J. J. (2008). Making the global information society good: A social justice perspective on the ethical dimensions of the global information society. *Revista Espanola de Cirugia Ortopedica y Traumatologia*, 52(7), 1171-1183.
- Böhme, G. (1997). The structures and prospects of knowledge society. *Social Science*

- Information*, 36(3), 447-468.
- Caidi, N. (2006). Building "civilisational competence": A new role for libraries? *Journal of Documentation*, 62(2), 194-212.
- Capurro, R. (2009). Intercultural Information Ethics *The Handbook of Information and Computer Ethics* (pp. 639-665).
- Carbo, T. (2008). Ethics education for information professionals. *Journal of Library Administration*, 47(3-4), 5-25.
- Castells, M. (2003). The power of identity: The information Age: Economy, society and culture, Volume II (The information age).
- Chiriac, H. C. (2013). Scientific and religious imaginary in the knowledge society. *European Journal of Science and Theology*, 9(1), 111-122.
- Cleland, J., & Scott, C. (1987). The world fertility survey: an assessment. *The world fertility survey: an assessment*.
- Correia, A. M. R., & Teixeira, J. C. (2003). Information literacy: An integrated concept for a safer Internet. *Online Information Review*, 27(5), 311-320.
- Drenoyianni, H. (2006). Reconsidering change and ICT: Perspectives of a human and democratic education. *Education and Information Technologies*, 11(3-4), 401-413.
- Duff, A. S. (2005). Social engineering in the information age. *Information Society*, 21(1), 67-71.
- Duma, L., & Monda, E. (2013). Impact of ICT based education on the information society. *Journal of Futures Studies*, 18(1), 41-62.
- Durante, M. (2013). Dealing with legal conflicts in the information society. An informational understanding of balancing competing interests. *Philosophy and Technology*, 26(4), 437-457.
- Erstad, O. (2006). A new direction?: Digital literacy, student participation and curriculum reform in Norway. *Education and Information Technologies*, 11(3-4), 415-429.
- Ferreira, R., Moreira, W., Mendes, P., Gerla, M. & Cerqueira, E. (2014). Improving the Delivery Rate of Digital Inclusion Applications for Amazon Riverside Communities by Using an Integrated Bluetooth DTN Architecture. *International Journal of Computer Science & Network Security*, 14(1), 17-24.
- Floridi, L. (2007). A look into the future impact of ICT on our lives. *Information Society*, 23(1), 59-64.
- Floridi, L. (2013). Distributed Morality in an Information Society. *Science and Engineering Ethics*, 19(3), 727-743.
- Fomichov, V. A., & Fomichova, O. S. (2012). A contribution of cognitonics to secure living in information society. *Informatika (Slovenia)*, 36(2), 121-130.
- Fuchs, C. (2010). Theoretical foundations of defining the participatory, co-operative, sustainable information society. *Information Communication and Society*, 13(1), 23-

47.

- Fuchs, C. (2013). Capitalism or information society? The fundamental question of the present structure of society. *European Journal of Social Theory*, 16(4), 413-434.
- Fuchs, C., & Obrist, M. (2010). HCI and society: Towards a typology of universal design principles. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 26(6), 638-656.
- Grinin, L. E. (2012). Celebrities as a new elite of information society. *Social Evolution and History*, 11(1), 124-153.
- Gripenberg, P. (2011). Computer self-efficacy in the information society: Design of learning strategies, mechanisms and skill areas. *Information Technology and People*, 24(3), 303-331.
- Hawkins, S. (2005). Beyond the digital divide: Issues of access and economics. *Canadian Journal of Information and Library Science*, 29(2), 171-190.
- Helsper, E.J. & Eynon, R. (2013). Distinct skill pathways to digital engagement. *European Journal of Communication*, 28(6), 696-713.
- Hilbert, M. (2011). The end justifies the definition: The manifold outlooks on the digital divide and their practical usefulness for policy-making. *Telecommunications Policy*, 35(8), 715-736.
- Howard, P. N. (2007). Testing the leap-frog hypothesis: The impact of existing infrastructure and telecommunications policy on the global digital divide. *Information Communication and Society*, 10(2), 133-157.
- Howard, P. N., Anderson, K., Busch, L., & Nafus, D. (2009). Sizing up information societies: Toward a better metric for the cultures of ICT adoption. *Information Society*, 25(3), 208-219.
- Hoşgörür, V., & Bilasa, P. n. (2009). The problem of creative education in information society. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 713-717.
- Hładkiewicz, W. a., & Gawłowicz, P. (2013). Information Technologies in the Postindustrial Society. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 103(0), 500-505.
- Inayatullah, S. (1998). Deconstructing the information era. *Futures*, 30(2-3), 235-247.
- Jaeger, P. T., & Burnett, G. (2005). Information access and exchange among small worlds in a democratic society: The role of policy in shaping information behavior in the post-9/11 United States. *Library Quarterly*, 75(4), 464-495.
- Jung, M.C., Park, S., & Lee, J.Y. (2014). Information network villages: A community-focused digital divide reduction policy in rural Korea. *Australian Journal of Telecommunications and the Digital Economy*, 2(1).
- Kamel, S. (2009). Building the African information society. *International Journal of Technology Management*, 45(1-2), 62-81.

- Khalil, O. E. M., & Seleim, A. (2010). National Culture Practices and Societal Information Dissemination Capacity. *Journal of Information & Knowledge Management*, 9(2).
- Khan, F., & Ghadially, R. (2009). *Empowering muslim youth through computer education, access, use: A gender analysis*. Paper presented at the 2009 International Conference on Information and Communication Technologies and Development, ICTD 2009 - Proceedings, Doha.
- Komito, L. (2001). Electronic communities in an information society: Paradise, mirage, or malaise? *Journal of Documentation*, 57(1), 115-129.
- Kozma, R., McGhee, R., Quellmalz, E., & Zalles, D. (2004). Closing the digital divide: evaluation of the World Links program. *International Journal of Educational Development*, 24(4), 361-381.
- Lebedeva, E. V. (2011). Young people in the information society. *Russian Education and Society*, 53(1), 22-27.
- Li, J., & Liu, X. (2013). An important aspect of big data: Data usability. *Jisuanji Yanjiu yu Fazhan/Computer Research and Development*, 50(6), 1147-1162.
- Lievrouw, L. A. (2001). New media and the 'pluralization of life-worlds': A role for information in social differentiation. *New Media and Society*, 3(1), 7-28.
- Lor, P. J., & Britz, J. J. (2007). Is a knowledge society possible without freedom of access to information? *Journal of Information Science*, 33(4), 387-397.
- Mackay, H. (2013). Information and the transformation of sociology: Inter-activity and social media monitoring. *TripleC*, 11(1), 117-126.
- Mansell, R. (2010). The life and times of the information society. *Prometheus*, 28(2), 165-186.
- Mariscal, J. (2005). Digital divide in a developing country. *Telecommunications Policy*, 29(5-6), 409-428.
- Marshall, J. P., & Goodman, J. (2013). Disordering network theory: An introduction. *Global Networks*, 13(3), 279-289.
- Morimoto, S. A., & Friedland, L. A. (2011). The lifeworld of youth in the information society. *Youth and Society*, 43(2), 549-567.
- Nafria, J. M. D. (2011). The need for an informational systems approach to security. *TripleC*, 9(1), 93-122.
- Nikonov, S. B. (2013). Information society in its function as an object of directed influence of noopolitics. *World Applied Sciences Journal*, 27(13 A), 241-246.
- Nilsson, O. (2006). A user centred access model. In J. Berleur, M. I. Nurminen & J. Impagliazzo (Eds.), *IFIP International Federation for Information Processing* (Vol. 223, pp. 445-455).
- O'Neill, B. (2012). Trust in the information society. *Computer Law & Security Review*, 28(5), 551-559.

- Pantzar, E. (2000). Knowledge and wisdom in the information society. *Foresight*, 2(2), 230-236.
- Paul, P.K. (2014). Information architecture and social information architecture: Valuable domain for building information society – a conceptual overview. *Pinnacle Educational Research and Development*, 1-4.
- Pedrozo, S. (2013). New Media Use in Brazil: Digital Inclusion or Digital Divide? *Online Journal of Communication & Media Technologies*. 3(1), 144-162.
- Ponelis, S. R., & Britz, J. J. (2012). The elephant in the server room. *Journal of Information Ethics*, 21(1), 27-39.
- Poonia, A. S., Bhardwaj, A., & Dangayach, G. S. (2009). *Ethical values and practices for Cyber Society*. Paper presented at the Proceedings of the 2009 International Conference on the Current Trends in Information Technology, CTIT 2009.
- Rhee, C., Raghav Rao, H., Al-Raimi, K., & Moon, J. (2010). *Ethical dimensions of the information society*. Paper presented at the 16th Americas Conference on Information Systems 2010, AMCIS 2010.
- Räsänen, P. (2006). Information society for all? Structural characteristic of internet use in 15 European countries. *European Societies*, 8(1), 59-81.
- Räsänen, P. (2008). The persistence of information structures in nordic countries. *Information Society*, 24(4), 219-228.
- Räsänen, P., & Kouvo, A. (2007). Linked or divided by the web?: Internet use and sociability in four European countries. *Information Communication and Society*, 10(2), 219-241.
- Saha, G.G. (2014). A Paradigm shift from Digital Divide to Digital Inclusiveness. *IBMRD's Journal of Management and Research*, 3(1), 75-84.
- Salvador, A. C., Rojas, S., & Susinos, T. (2010). Weaving networks: An educational project for digital inclusion. *Information Society*, 26(2), 137-143.
- Sattarova, N. I., & Prudinsky, G. A. (2014). Function of information and knowledge in society. *World Applied Sciences Journal*, 29(5), 694-698.
- Schlichter, B. R., & Danylchenko, L. (2014). Measuring ICT usage quality for information society building. *Government Information Quarterly*, 31(1), 170-184.
- Sein, M. K., & Furuholt, B. (2012a). Intermediaries: Bridges across the digital divide. *Information Technology for Development*, 18(4), 332-344.
- Sein, M. K., & Furuholt, B. (2012b). Intermediaries: Bridges across the digital divide. *Information Technology for Development*, 18(4), 332-344.
- Selwyn, N. (2006). Digital division or digital decision? A study of non-users and low-users of computers. *Poetics*, 34(4-5), 273-292.
- Servaes, J. (2013). The many faces of (soft) power, democracy and the Internet. *Telematics*

- and Informatics*, 30(4), 322-330.
- Skoric, M. M., & Park, Y. J. (2014). Culture, technologies and democracy: A cross-national analysis of political development. *Telematics and Informatics*, 31(3), 364-375.
- Stahl, B. C. (2008a). Empowerment through ICT: A critical discourse analysis of the Egyptian ICT policy. In C. A. Avgerou, M. L. S. Smith & P. v. d. B. Besselaar (Eds.), *IFIP International Federation for Information Processing* (Vol. 282, pp. 161-177).
- Stahl, B. C. (2008b). Empowerment through ICT: A critical discourse analysis of the Egyptian ICT policy, *IFIP International Federation for Information Processing* (Vol. 282, pp. 161-177).
- Söderberg, J. (2013). Determining social change: The role of technological determinism in the collective action framing of hackers. *New Media and Society*, 15(8), 1277-1293.
- Takeguchi, K., & Kikuchi, A. (2009). *Framework of information ethics education applicable to developing information society*. Paper presented at the Proceedings of the 17th International Conference on Computers in Education, ICCE 2009.
- Thompson, K. M. (2008). The US information infrastructure and libraries: A case study in democracy. *Library Review*, 57(2), 96-106.
- Tsoukalas, I. A., & Siozos, P. D. (2011). Privacy and anonymity in the information society - Challenges for the European union. *TheScientificWorldJournal*, 11, 458-462.
- van den Hoven, J., Helbing, D., Pedreschi, D., Domingo-Ferrer, J., Gianotti, F., & Christen, M. (2012). FuturICT - The road towards ethical ICT. *European Physical Journal: Special Topics*, 214(1), 153-181.
- Verdegem, P., & Fuchs, C. (2013). Towards a participatory, co-operative and sustainable information society? A critical analysis of Swedish ICT policy discourses. *Nordicom Review*, 34(2), 3-18.
- Vlasyuk, G. V. (2013). On competitiveness of enterprise. *Middle East Journal of Scientific Research*, 14(7), 969-978.
- Walton, P., Kop, T., Spriggs, D. & Fitzgerald, B. (2013). A digital inclusion: Empowering all Australians. *Australian Journal of Telecommunications and the Digital Economy*, 1(1).
- Wong, Y. C., Fung, J. Y. C., Law, C. K., Lam, J. C. Y., & Lee, V. W. P. (2009). Tackling the digital divide. *British Journal of Social Work*, 39(4), 754-767.
- Yang, H., Oh, K., & Shin, K. (2011). *Digital citizenship for the good information society: A case study in Korea*. Paper presented at the Proceedings of the IADIS Int. Conf. ICT, Society and Human Beings 2011, Proceedings of the IADIS International Conference e-Democracy, Equity and Social Justice 2011, Part of the IADIS, MCCSIS 2011.
- Ziemba, E. (2013). The holistic and systems approach to the sustainable information society. *Journal of Computer Information Systems*, 54(1), 106-116.

Åström, J., Karlsson, M., Linde, J., & Pirannejad, A. (2012). Understanding the rise of e-participation in non-democracies: Domestic and international factors. *Government Information Quarterly*, 29(2), 142-150.